

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Gelişen ve değişen dünyada bilgisayar hayatımızın bütün alanlarına aktif olarak girmiş bulunmaktadır. Bu sebeple bireylerin bilgisayar ve bilgisayarla ilgili her türlü materyale aşina olması zorunlu hale gelmiştir. Bireyler bu materyalleri kullanabilmeli ve materyallerden nasıl yararlanabileceklerini bilmelidirler. Bütün bu değişimlerin sonucu olarak, Günümüz okullarında da teknolojiyi kullanma oranı oldukça artmıştır. (Tor ve Erden, 2004)

Bireyin öğrenmeyi istenilen düzeyde gerçekleştirebilmesi için öncelikle öğrenmek istediği derse karşı olumlu bir tutum içinde olması gerekmektedir (Baysal, 1998). Bireyin bir obje ya da bir olaya karşı geliştirilen tutumu eğer, olumlu ise, onunla ilgili kararlarının olumlu olma olasılığı; tutumu olumsuzsa onunla ilgili kararlarının olumsuz olma olasılığı vardır. Bu olumlu tutum bireyin başarmak istediklerini gerçekleştirmesi için gerekli olan motivasyonu oluşturmasına yardımcı olur (Ülgen, 1994). Çoklu ortam da ses, görüntü, müzik, metin ve animasyon gibi araçları bir araya getirerek bireye sahip olması istenen bilgileri daha kolay ve daha kalıcı bir şekilde öğretmeye çalışmaktadır. Birçok duyu organına hitap ederek, öğretimi daha kolay ve kalıcı yapmaya çalışan çoklu ortam yöntemi bireydeki olumlu tutumla da birleştiğinde öğrenciyi başarıya götüreceği düşünülmektedir. “Çoklu ortam teknolojisi, araştırma ve konu sunumlarında geleneksel araç gerece göre daha hızlı, eğlenceli, çağdaş ve anlaşılır bir teknolojidir. Herhangi bir konunun anlatımında dijital video kamera, dijital fotoğraf makinesi, hareketli ve durağan görüntülerin ses, müzik ve efektlerle düzenlenerek sunulması kuşkusuz etkilidir” (Yurdakul, 2004: 4).

PROBLEM İFADESİ

Bu çalışma okullarımızda özellikle sözel dersler olarak ifade edilen derslerden bir olan Sosyal Bilgiler dersi konu alınarak yapılmıştır. Sosyal Bilgiler dersinin

anlatımına özellikle düz anlatım ve soru – cevap yöntemi seçilmekte, bu yöntemlerde öğrencilerin öğrenme performanslarında çok etkili olmamaktadır. Bu sebeple daha çok anlatıma dayalı derslerden biri olan Sosyal Bilgiler dersindeki eksikliği gidermek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

BÖLÜM 2

LİTERATÜR TARAMA

BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİM VE ÖĞRENCİ TUTUMU

Tutum kısaca; belirli koşullarla etkileşim sonucu elde edilen çeşitli duygusal yaşantıların bireyde organize olmuş düşünsel yapıları oluşturması ve bu sayede çevresel tepkide belli bir yapılanmanın ortaya çıkmasıdır (Pehlivan,1997). Allport (1989) ise tutumu, yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, bireyin ilgili olduğu bütün nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkiye sahip ruhsal ve sinirsel bir hazırlık durumu olarak tanımlamıştır(akt.Kağıtçıbaşı, 1996).

Bireylerin sahip olduğu tutumlar doğrudan gözlenemezler, bireylerin sözlü ifadeleri veya çeşitli davranışları sonucunda ortaya çıkarlar. Tutumlar ile davranışlar arasında bir tutarlılığın olup olmadığı araştırmacıların önemli çalışma noktalarındandır. Eğitsel açıdan incelediğimizde bir derse karşı olumlu tutum içinde olan öğrencinin davranışları da bu yönde olacak yani derse olan olumlu tutumu öğrencinin derse olan ilgisini arttıracak ve bunun sonucunda da başarı artacaktır (Baysal, 1998). Yapılan araştırmalar göstermektedir ki başarı ile tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Özkal, 2002). Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumun öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarılarını açıklamada önemli bir rol oynadığı görülmüştür (Demirkaya ve Arıbaş, 2004).

Bireyin öğrendiği tutumlar zaman içerisinde birçok yönde değişebilir. Örneğin öğrencinin ilk defa girdiği bir ders ve öğretmenle ilgili dersten önce oluşmuş bir takım tutumlar, öğretmenin dersle ve kendi ile ilgili açıklamalarından sonra öğrenci tarafından daha farklı bir şekilde yorumlanır, öğrencinin geçmiş tecrübeleri de eklenerek ders ve öğretmene karşı olan tutum değişebilir (Ülgen, 1994).

Tutumların değişimlerine etki eden faktörlerin çok çeşitli olması tutum değişimlerinin çeşitli yaklaşımlar tarafından incelenmesine sebep olmuştur. Öğrenme kuramları tutumların koşullandırma yolu ile değiştirilebileceği görüşünü savunmaktadırlar. Hoşa giden bir davranış, övgü ve ödüller tutumların değişimine sebep olabilirler (Şerif, 1996). Çoklu ortam programlarında kullanılan, doğru yanıtlara verilen pekiştireçlerin öğrencide olumlu bir tutum oluşturacağı varsayılmaktadır. Öğrenci öğrenmek için çaba harcadığında pekiştireç verilirse, öğrenci öğrenme çabalarını olumlu duygularla birleştirir, öğrenmesi gereken konuya daha olumlu yaklaşır (Ülgen, 1994). Algısal yaklaşımçılara göre tutum değişiminde yüz yüze ilişkiler kitle iletişiminden daha etkili olmaktadır. Çoklu ortam programlarını bu açıdan incelediğimizde; çoklu ortam programları öğrenci ile birebir ilişki kurmakta, öğrenciye dönütler vermekte bunun da öğrenmede etkili olacağı varsayılmaktadır (Demirel, 2004).

Öğrencilerin derse ve bilgisayar destekli öğretim materyallerine karşı gösterdikleri tutumların önemli olmasının yanında öğretmenlerinde bilgisayara ve bilgisayar destekli öğretim materyallerine karşı gösterdikleri tutum da çok önemlidir. Örneğin öğretmenin bilgisayara karşı olumlu bir tutumu yoksa veya bilgisayar kullanmak öğretmeni korkutuyorsa bu öğretmen öğrencilere bilgisayar destekli bir öğretim yöntemi kullanarak ders işleyemez (Gürol, 1991). Bireyin yeni bilgiler edinmesiyle birlikte eski bilgilere dayanan tutumlarının değişeceği de varsayılmaktadır (Şerif, 1996).

MULTİMEDİA (ÇOKLU ORTAM)

Çoklu ortam, grafik, ses, video, animasyon gibi iletişim unsurlarını, etkileşimli bir ortamda bir araya getiren bir bilgisayar uygulamasıdır (Kul, 1998). Çoklu ortam, Demirel'e (2004) göre iki veya daha fazla türden aracın bir araya getirilerek öğretimsel bir programın oluşturulmasıdır.

Çoklu ortamın amacı ise ses, görüntü, müzik, metin ve animasyon gibi araçları bir araya getirmek ve ihtiyaçlar doğrultusunda faydalanmaktır. Bir başka deyişle çoklu

ortam bilginin değişik yollar kullanılarak sunulması değil, sunum yollarının programlaştırılarak kullanılmasıdır (Demirel, 2004). Çoklu ortam teknolojisi geleneksel araç gereçlere göre daha hızlı, anlaşılır, eğlenceli ve çağdaş bir teknolojidir. Herhangi bir konunun anlatımında dijital video kamera, fotoğraf makinesi, hareketli görüntüler, ses ve müzik kullanılması konunun anlatımında çok daha etkilidir. Eğitimde kullanılmak üzere hazırlanacak olan çoklu ortam ürününün tasarımı çok önemlidir. Tasarım sırasında hedef kitle belirlenip, hedef kitlenin özellikleri doğrultusunda uzman kişiler, eğitimciler, metin yazarları, animatörler, illüstratörler ve grafik tasarımcıları birlikte bir ekip olarak çalışarak ürünü ortaya koyarlar (Yurdakul, 2004).

Çoklu ortamın öğretime katkıları ise; çoklu ortamda ses, görüntü, metin, müzik ve animasyon teknikleri birlikte kullanıldığından öğrencinin birçok duyu organına aynı anda hitap edilmektedir. Çoklu ortam yöntemi kullanılarak yapılan bir öğretimde birey öğrendiği konuyu görme ve işitmenin yanında gerektiğinde etkileşimli olarak eğitime katılmaktadır. Bu katılım ise öğrencinin ilgi ve isteğini artırmaktadır. Bilgisayarın kayıt saklama becerisi, bireysel öğrenimi mümkün kılar, bireysel talimatlar hazırlanarak öğrencilerin ilerleyişi gözlenebilir. Çoklu ortam öğretmenin sınıftaki yükünü azaltmakta ve öğretmen öğrencileri daha çok ilgilenebilmektedir. Programlar, özellikle yavaş öğrenen öğrenciler için daha olumlu bir eğitim ortamı sağlar. Hatalar diğer öğrencilerin önünde olmayacağından utandırıcı olmaz (Kaptan, akt. Altınışik, 2001).

Çoklu ortam bir tek teknoloji değildir, birçok teknolojinin birleşmesinden oluşmuş bir sistemdir. Çoklu ortamların başarılı olabilmesi içinde birden çok çoklu ortam teknolojisi kullanılmalıdır (Demirel, 1999).

Çoklu ortamı oluşturan sistemin parçalarını ise ses, resim ve animasyonlar içeren CD – ROM'lar, video kasetler, etkileşimli kitaplar, simülasyon, eğlence (Oyunlar), video oyunları ve sanal gerçeklik (Virtual Reality) oluşturmaktadır. Sistemde kullanılan araç – gereçlerin bazıları ise şunlardır: Tepegöz, slayt makinesi, video – televizyon, kamera ve projeksiyon makinesidir.

Bilgisayar destekli öğretimin öğrenci tutumlarına olan etkilerini ortaya koyan birçok araştırma yapılmıştır. Mesela, Yenice (2003)' nin 8. sınıftaki 66 öğrenciyle gerçekleştirdiği bir çalışmada bilgisayar destekli fen öğretimi yönteminin öğrencilerin fen ve bilgisayar tutumlarına etkisi araştırılmıştır. Kontrol gruplu öntest – sontest modeli kullanılarak yapılan çalışmada; bilgisayar destekli öğretiminin gerektirdiği donanım kullanılmış ve bir ünite süresince ders işlenmiştir. Veri toplama aracı olarak Fen Bilgisi dersine ve bilgisayara karşı tutum ölçeği kullanılmıştır.

Sonuç olarak deney grubu öğrencilerinin yapılan tutum ölçeği sonucunda Fen bilgisi dersine ve bilgisayara yönelik tutumları olumlu çıkmıştır. Geleneksel yöntemle ders işlenen kontrol grubunda ise Fen Bilgisi dersine ve bilgisayara yönelik tutumlarda bir değişiklik görülmemiştir.

Bilgisayar destekli Fen Bilgisi öğretiminin konu alındığı başka bir çalışmada ise Akçay (2003) bilgisayar destekli Fen Bilgisi öğretiminin öğrencilerin tutum ve başarılarına etkisini araştırmıştır. Çalışma 2001–2002 eğitim öğretim yılında ilköğretim 8. sınıftaki 152 öğrenci üzerinde yapıldı. Çoklu ortam sunu programı ve flash programı kullanılarak hazırlanan materyallerle deney grubuna ders işlenmiştir. Veri toplama aracı olarak bilgisayar tutum ölçeği, fen bilgisi tutum ölçeği–1 ve 2, mantıksal düşünme yeteneği ve bilimsel başarı testi olmak üzere toplam beş ölçek kullanılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerde fen bilgisi dersine ve bilgisayara olan tutumlarında olumlu bir gelişme görülmüştür.

Sosyal Bilgiler dersinde motivasyonu ve teknoloji kullanımı ile ilgili lise 1. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada; Sosyal Bilgiler dersinde bir konu öğretmen tarafından senaryolaştırılmış ve bu senaryo derste Power Point programı ile slaytlar haline getirilerek projeksiyon aleti ile ders işlenmiştir. Verileri toplamak için ise öğrenci görüşleri alınmıştır. Verilerin ışığında öğrencilerin dersle ilgili tutumlarında pozitif bir yönde artış olmuş ve öğrenciler kendilerini bu derse karşı yüksek bir motivasyonda hissetmişlerdir (Heafner, 2004).

Bir başka Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yapılan çalışmada ise öğrenci tutumlarında ve öğrencilerin akademik başarılarında çoklu ortamın etkisi araştırılmıştır. Sonuç olarak çoklu ortamın öğrenci başarıları ve derse karşı tutumu üzerinde, geleneksel öğretim yöntemine göre bir farklılık yaratmadığı bulunmuştur (Altınışik, 2001).

Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinde bilgisayar destekli öğretimin öğrenci tutum ve başarıları üzerinde olumlu etki yaptığı yapılan araştırmalarda görülmektedir. Matematik dersinde kullanılan bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarıları ve tutumlarına etkisinin araştırıldığı bir çalışma ise 6. sınıftaki 76 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada deney grubunda bilgisayar destekli olarak matematik dersi işlenmiş, kontrol grubun da ise aynı konu klasik yöntemlerle işlemiştir. Veri analizi sonucunda, bilgisayar destekli öğretim yapan deney grubunun kontrol grubuna göre başarı testi ve tutum ölçeğinden aldıkları puanların yüksek olduğu görülmüştür (Sulak, 2002).

Deney grubu lehine anlamlı çıkan bir başka araştırmada, bilgisayar destekli matematik öğretiminde Aktümen (2003), harfli işlemler konusunu bilgisayar destekli olarak işlemiştir. Çalışma ilköğretim 8. sınıfa devam eden 24 öğrenci ile yapılmıştır. Deney ve kontrol grupları oluşturularak yapılan araştırmada; öntest, sontest ve öğrenci görüşleri alınmak sureti ile veriler toplanmıştır.

Öğretmen tutumları ve öğrenci motivasyonlarına bilgisayarların etkisini ölçmek amacıyla Varank'ın (2001) yaptığı çalışmada, çalışmaya 2. kademedeki 21 öğretmen ve bir özel okuldaki 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri katılmışlardır. Branş (Türkçe, Matematik, Tarih) öğretmenlerine bilgisayar destekli eğitim hakkında hizmet içi kurs ve öğrencilere de bilgisayar destekli eğitim verilmiştir. Daha sonra öğrenci motivasyonları ve öğretmen tutumları ölçülmüştür. Sonuç olarak öğretmen tutumlarında ve öğrenci motivasyonlarında deney grubu lehine anlamlı bir fark çıkmıştır.

Simülasyon (benzetim); “gerçeğin belirli bir kısmının görünümünün, bilgisayarda bir modelinin oluşturulması yoluyla elde edilmesi ve bu oluşumun, davranışın deneyler yapılarak incelenmesiyle, gerçek sistemin davranışı konusunda bilgi edinme süreci” olarak tanımlanabilir (Futacı, 1991: 17). Simülasyon yöntemi de çoklu ortamların bir parçasıdır. Simülasyon yöntemi rol yapma, demonstrasyon, deney, gösteri, gözlem, yaparak yaşayarak öğrenme, sorun çözme, bireysel öğretim teknikleri ve programlanmış öğretim tekniklerini kapsamaktadır (Baytekin, 2004).

İlköğretim ve ortaöğretimde yapılan bir çalışmada Biyoloji ve Fen Bilgisi derslerinde simülasyon yönteminin etkililiği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda simülasyon yönteminin öğrencilerin fen ve biyoloji derslerine karşı tutularının arttırdığını, birçok zor deneyleri bilgisayar ortamında daha rahat bir şekilde yapabildikleri gözlenmiştir (Türkmen, 2001).

Baytekin (2004)'in bilgisayar destekli simülasyon yöntemi diğer öğrenme ve öğretme yöntemlerinden daha etkin, üretici ve kaliteli olup olmadığı ile ilgili sorularına yanıt aradığı çalışmasında bilgisayar ortamında yapılan simülasyon çalışmalarını incelemiştir. Çalışma da veriler gözlem ve kaynak araştırmaları ile toplanmıştır. Sonuç olarak Simülasyon yöntemi:

- Öğrenciyi öğrenime motive etmesi
- Kişilerin yaşamlarını etkileyen rollerin örneklerle anlatılması
- Gelecekteki roller için bireyin hazırlığı
- Karmaşık problemlerin daha kolay anlaşılması, gibi açılardan simülasyon yönteminin etkililiği diğer yöntemlere göre daha fazladır.

İlköğretim ve lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışma sonuçlarına göre bilgisayar destekli öğretim öğrencilerin derse karşı tutumları ve ders başarılarında olumlu etkiler meydana getirmiştir. 1996 – 1997 Eğitim – Öğretim yılında 320 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırma da, öğrencilerin

bilgisayara yönelik tutumları incelenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin bilgisayara karşı tutumları çeşitli değişkenler açısından incelenmiş. Veri toplamak için ise bilgisayara yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır.

Sonuç olarak; tüm öğrencilerin bilgisayara karşı tutumlarının olumlu olduğu bulunmuştur. Fakat öğrencilerin bilgisayara yönelik tutumları alt boyutlarda değişiklik göstermektedir. Örneğin; öğrencilerin bilgisayar korkusu alt boyutuna yönelik tutumları olumlu; bilgisayar kullanmada kendine güven, bilgisayardan hoşlanma, bilgisayar kullanırlığı gibi alt boyutlardaki tutumları daha az olumlu bulunmuştur (Keser, 1999).

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada ise Coğrafya dersi bilgisayar destekli olarak işlenmiştir. Çalışmada bilgisayar destekli ders sunumun öğrenmedeki rolü incelenmiştir. Microsoft PowerPoint, Windows Media Player, ACDSSee Programları, resimler, şekiller, ses ve çeşitli animasyonlar kullanılarak “volkanizma ve depremler” konusuna yönelik iki ders saatlik süreli bir ders sunusu hazırlanmış ve sunulmuştur. Sunu sonunda öğrencilere anket formu verilmiş ve gerekli veriler toplanmıştır. Sonuç olarak, coğrafya öğretiminde bilgisayar destekli ders sunumunun öğrenmeye etkisi, dersin daha çekici, anlaşılır ve kalıcı olması öğrenciler açısından olumlu görülmüştür (Şengün, 2004).

Gürol (1991)'un yaptığı bir çalışmada ise eğitim aracı olarak bilgisayara ilişkin öğretmen görüş ve tutumları incelenmiştir. Araştırma Milli Eğitim Bakanlığının düzenlediği bilgisayar hizmet içi eğitim kurslarına katılan ve katılmayan bir grup öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak; öğretmenlerden özellikle Milli Eğitim Bakanlığının düzenlediği bilgisayar hizmet içi eğitim kurslarına katılanlar bilgisayarların bir eğitim aracı olarak kullanılmasına karşı olumlu tutum içerisinde oldukları saptanmıştır.

Bilgisayar destekli öğretimde ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin derslere karşı olan tutumlarını belirlemek ve öğretmenlerin bilgisayar destekli öğretime

karşı olan düşünceleri ile yeterliliklerini belirlemek üzere yapılan araştırma sonuçları bize göstermektedir ki; çoklu ortam teknolojileri kullanılarak gerçekleştirilen bilgisayar destekli öğretimin, öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumlu bir şekilde arttırdığı, ayrıca öğretmenlerinde bilgisayar destekli eğitime karşı düşüncelerini de olumlu etkilediği görülmüştür.

BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİM VE ÖĞRENCİ PERFORMANSI

Eğitimde bilim adamları başarılı olabilmenin yollarını her zaman araştırmışlardır. Öğrenmenin daha kalıcı ve anlamlı olabilmesi için beynin yapısı ve öğrenme şekilleri üzerinde birçok araştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçları doğrultusunda ise başarıyı etkileyebilecek olan faktörleri ortaya çıkarmışlardır (Koroğlu, 2004).

Başarı; bir takım bilgi ve beceri kazanmayı gerektiren konularda öğrencinin istenilen düzeyde yeterlik göstermesi ya da kendisine ölçme araçları uygulanan öğrencinin gösterdiği olumlu tepkilerle ortaya çıkan sonuçtur (Koçak, 1993).

İlköğretim, ülkemizde çocukların doğru yönde ve ilk eğitim aldıkları yerdir. Bu sebeple çocukların bu aşamayı her yönden başarılı olarak tamamlaması çok önemlidir; ancak bir çocuğun her yönden başarılı olmasını beklemek büyük bir yanlışlık olur (Yeşilyaprak, 2000). Bireyler çeşitli zeka türlerine sahiptir bunlar sözel-dilsel zeka, mantıksal-matematiksel zeka, görsel-uzaysal zeka, müziksel-ritmik zeka, bedensel-kinestetik zeka, sosyal zeka, içsel zeka. Okulda klasik yöntemlerle ders gören bir öğrencinin duydukları akılda kalabilmektedir; fakat bu öğrenci duymanın yanında görsel bir zeka yapısında sahip ise öğrenmenin kalıcı olması daha da zorlaşacaktır. Çoklu ortam kullanılarak yapılan bir derste hazırlanan materyal öğrencilerin birçok duyusuna hitap edeceği için klasik yöntemlere göre öğrenmenin daha kalıcı olması beklenebilir (Canoğlu,2004).

I. ÖĞRENCİ BAŞARISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Öğrenci başarısını etkileyen faktörler çok çeşitlidir. Bu faktörler:

A - Kültürel faktörler

1. Aile

2. Çevre

B – Gelişimsel faktörler

C – Öğrenme ortamı

1 – Öğrenme ortamının fiziksel özellikleri

Öğrenme ortamı denildiğinde öncelikle sınıf ve okul ortamı akla gelir. Okul ortamındaki fiziksel durumlar öğrencilerin başarısı etkilemektedir. Öğrenme ortamında başarıyı etkileyebilen etkenler ise okuldaki araç – gereçler, gerekli alt yapı, okul ve sınıftaki sıcaklık, soğukluk, ışık, sıra ve masaların dizilişi, öğrenci sayısı ve sınıftaki donanımlardır (Sönmez, 1994). Sınıflardaki özellikle teknolojik içerikli materyaller gün geçtikçe önemini arttırmaktadır. Özellikle bilgisayar ve bilgisayar destekli eğitim – öğretim materyalleri doğru kullanıldıkları takdirde öğrenci başarısını arttıracığı varsayılmaktadır (Akpınar, 2005).

2 – Öğretmen

Sınıf içerisinde öğrenci başarısını etkileyen bir diğer etken ise öğretmendir. Öğretmen öğrenme ortamını doğrudan etkilemektedir. Öğretmen sınıf içerisinde uyumlu, duyarlı, şakadan anlayan, ders ve ödevleri ayrıntılı biçimde açıklayan, gerekli pekiştireçleri veren, dönüt ve düzeltmeler kullanan, öğrenci katılımını sağlayan, öğrenme problemleri olanlarla birebir ilgilenen ve alanında yeterli bilgi ve beceriye sahip olan kişidir (Sönmez, 1994).

3 – Materyal

Öğrenme ortamında bireylerin ne kadar çok duyu organına hitap edilirse, öğrenme o ölçüde kalıcı olmaktadır. Eğitimde kalıcılığı artırmanın yolu ise öğrenme

ortamındaki materyal kullanımınıdır. Özellikle eğitimde görsel ve işitsel materyallerin kullanılması eğitimin etkililiğini oldukça arttırmaktadır (Sönmez, 1994).

“Görsel unsurlar içerisinde yer alan ve bilgisayar okur-yazarı olmayı gerektiren data show teknolojisinin kullanımı, eğitim-öğretim sürecinin içerisinde yer alan soyut kavramları somutlaştırmada eğitimcilere kolaylık sağlamaktadır” (Duman, 2004: 2). Bu teknolojinin kullanılması için ise gerekli altyapının bulunması gerekmektedir.

Duman (2004) data show teknolojisinin coğrafya dersinde soyut konuların öğretilmesinde öğrencilerin akademik başarısı ve motivasyonu üzerindeki etkilerini incelemiştir. Kırk lise öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada deney ve kontrol grupları oluşturulmuş ve bu gruplara öntest ve sontest uygulanmıştır.

Sonuç olarak data - show teknolojisi kullanılarak eğitim yapılan deney grubunun başarısı geleneksel yöntemler kullanılarak eğitim yapılan kontrol grubuna göre daha yüksek çıkmıştır. Elde edilen bu sonuç öğretimde data show teknolojisinin öğrenci başarısına etki ettiğini göstermektedir.

1999–2000 Eğitim - öğretim yılında ilköğretim okullarında çoklu ortamların etkililiğini inceleyen bir araştırma ise 4. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Deneysel yöntem kullanılarak yapılan araştırma da deney grubuna multimedia yöntemi kullanılarak ders işlenmiş, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemler kullanılarak ders işlenmiştir. Kırk dokuz öğrenci üzerinde yapılan bu araştırmanın sonucunda ise multimedia kullanılarak ders işleyen grubun başarısı geleneksel yöntemle ders işleyen grubun başarısına göre daha yüksek çıkmıştır (Şahin, 2000).

Macromedia Authorware yazarlık programı kullanılarak hazırlanan materyal ile çiçekli bitkiler konusu öğretiminin öğrenci başarısına etkisi araştırılmıştır. Akçay'ın (2005) yaptığı çalışma, 2001–2002 eğitim öğretim yılında ilköğretim 6.sınıf öğrencileri

ile gerçekleştirilmiştir. Ön test ve son testlerle veri toplama işlemi gerçekleştirilmiş ve veri analizinden elde edilen verilere göre de deney grubu klasik yöntemlerle ders gören kontrol grubuna göre daha başarılı çıkmıştır.

İlköğretim 6. sınıf öğrencileri üzerinde Yavuzcan ve Erden (2004) 'in yaptıkları çalışmada enerji tasarrufu ünitesi ile ilgili hazırlanan eğitsel yazılımın öğrenci başarılarına etkisi incelenmiştir. Hazırlanan eğitsel yazılım hem deney grubuna hem de kontrol grubuna uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre, geleneksel yöntemlerle ders gören kontrol grubunun, bilgisayar destekli eğitim gören deney grubuna göre daha başarısız olduğu gözlenmiştir.

Yapılan başka bir araştırmada ise Akpınar (2005) fen bilgisi dersinde eğitim teknolojisi kullanılmasına ilişkin öğrenci görüşlerini araştırmıştır. 8. sınıftaki 485 ilköğretim öğrencisinden anket yolu ile veri toplanmıştır. Sonuç olarak öğrenciler eğitim teknolojilerinin derslerde kullanıldığında daha başarılı olacaklarını düşünmektedirler.

Logo programlama dili kullanılarak hazırlanan öğretim materyali ile bilgisayar destekli Fizik dersi öğretiminde öğrenci başarılarını incelenmiştir. Lise öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışmada ön test – sontest deneysel yaklaşımı kullanılmış, verileri toplamak için ise likert tipi bir anket ve başarı testi kullanılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin uygulamadan önceki test puanları uygulamadan sonra % 30 artmış bulunmaktadır (Yiğit 2004).

Bayraktar'ın (1988) 1986 – 1987 Eğitim – öğretim yılında lise1. sınıftaki 30 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmasında bilgisayar destekli matematik öğretiminin öğrenci başarılarına etkisi araştırılmıştır. Deney grubunda bilgisayar destekli eğitim kullanılmış kontrol grubunda ise ders geleneksel yöntemlerle işlenmiştir. Ünite sonunda yapılan başarı testinde bilgisayar destekli eğitim gören deney grubunun başarısı kontrol grubunun başarısından daha yüksek çıkmıştır (Sulak, 2002: 24).

Slâytli ve planlı eğitimin öğrenci başarısına etkisini inceleyen bir araştırmada, Kalaycı (1994) ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin bir bölümüne slaytlı öğretim ve diğer bölümüne ise slâyt kullanılmadan öğretim yapılmıştır ve aradaki farkın anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Sonuç olarak, planlı ve slâyt kullanılarak öğretim yapan öğrencilerin geleneksel yöntemle eğitim yapan öğrencilere göre daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır.

Sekiz kişilik bir grupla 12 hafta boyunca devam eden çalışmada Weiner (1994), multimedia yönteminin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi başarısı ve Sosyal Bilgiler dersi becerilerine etkisini araştırmıştır. Öğrencilere sosyal bilgiler ile ilgili kelime hazinesi, bir yerin konumunu düşünebilme gibi birkaç alanda öntest ve sontestler yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerde sosyal bilgiler başarılarında ve sosyal bilgiler ile ilgili becerilerinde anlamlı bir artış gözlenmiştir.

Issia, Cox ve Killingworth (1999) üniversite ve lise öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmada, çoklu ortam kullanılarak gerçekleştirilen eğitim ile geleneksel yöntem kullanılarak gerçekleştirilen eğitimi öğrenci başarısı açısından karşılaştırmışlardır. Sonuç olarak; çoklu ortam kullanılarak ders gören öğrencilerin dersi hatırlama oranlarının geleneksel öğretim yapan diğer öğrencilere göre daha fazla olduğu, başarılı olan öğrencilerin başarı düzeylerinde herhangi bir değişiklik olmazken başarı seviyeleri düşük olan öğrencilerin başarılarında olumlu yönde iyileşme meydana geldiği tespit edilmiştir. Ayrıca çoklu ortamda ders gören öğrencilerin derse karşı olumlu bir tutum oluşturdukları gözlemlenmiştir.

Power Point sunularının asetatlara göre hem kullanıcı açısından hem de öğrenciler açısından daha avantajlı olup olmadığını araştıran Belinda (2002) çalışmada, 14 hafta boyunca bir sınıfta asetat kullanılarak öğretim yapılmış; diğer sınıfta ise tamamen Power Point sunuları kullanılarak ders işlenmiştir. Öğrencilere yapılan testlerde Power Point slaytları kullanılan sınıfın daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir.

Yabancı dil öğretiminde multimedia yöntemleri kullanarak öğrencilerin yabancı kelimeleri öğrenme performanslarını araştıran Nikolova (2002), deney ve kontrol grupları oluşturmuş. Deney grubu yeni kelimeleri ses, görüntü ve hareketlerle zenginleştirilmiş bir öğrenme materyali kullanarak öğrenirken, kontrol grubu ise yeni kelimeleri geleneksel yöntemlerle ezberlediler. Yapılan başarı testleri sonucunda multimedia yöntemi kullanılarak yeni kelimeleri öğrenen deney grubunun başarısı, geleneksel yöntemlerle öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerine göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Özdener'in (2004) yaptığı bir çalışmada Macromedia Flash eğitimi amacı ile geliştirilen bir eğitsel yazılımı değerlendirmiştir. İki hafta süresince 44 üniversite öğrencisi üzerinde uygulanan araştırma sonrasında ise öğrencilere uygulamalı sınav yapılmış ve ayrıca görüşleri alınmıştır. Sonuç olarak; öğrencilerin hazırlanan materyale karşı olan tutumları olumlu yönde olup yapılan uygulamalı sınavda ise öğrenciler beklenen başarıyı göstermiştir.

Christine (1999) tarafından yapılan bir çalışmada power point sunum programı ile hazırlanan öğretim materyallerinin öğrencilerin öğrenme düzeylerine etkisini araştırmıştır. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışmaya 143 öğrenci katılmış ve uygulama 4 semestri boyunca devam etmiştir. Deney grubuna görsel, işitsel, ve hareketli grafik, resim ve metinlerle oluşturulmuş power point sunuları kullanılarak ders işlenilmiştir. Kontrol grubu ise geleneksel yöntemlerle ders işlemiştir. Uygulama sonucunda deney grubunun öğrenme düzeyi geleneksel yöntemle ders işleyen kontrol grubunun öğrenme düzeyine göre daha yüksek çıkmıştır (akt., Kablan, 2001: 44).

Öğretmenler üzerinde yapılan bir çalışmada Deborah (1998), Power Point sunu programı ile materyal geliştirmenin öğretmenlere sağlayacağı yararları saptamaya çalışmıştır. Sunu programı ile materyal geliştirin öğretmenlere sorular yöneltmek veri toplamaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda ise:

1- Power point programı yazılı metinlere grafik, fotoğraf, resim ve ses gibi özelliklerin eklenebilmesi ayrıca istenilen zamanda ekranda görüntülenebilmesi öğrencilerinde dikkatlerini materyale çekmesine imkân vermektedir.

2 – Slâytları monitörde veya büyük ekranda görüntülenebilmesi de öğrencinin bilgiyi görerek tartışabildiği bir ortam oluşturmuştur.

3 – Anlatılanları öğrencilerin zihinlerinde canlandırabildikleri sonuçlarına varılmıştır.

Kablan (2001) tarafından yapılan araştırma da Power Point sunum programı ile hazırlanan Türkçe ilk okuma yazma materyali hakkındaki öğretmen görüşleri alınmıştır. Yirmi beş öğretmenden alınan görüşlerin ortak noktasını şunlar oluşturmaktadır. Power Point sunum programı ile hazırlanan materyallerin öğrencilerin derste ilgi ve dikkatlerini daha çok çektiği, power point sunum programını ilk okuma ve yazmanın diğer aşamalarına uygun materyallerin hazırlanmasında kullanılabileceği, diğer derslerde de sunum programı kullanılarak öğretim materyali hazırlanabileceği sonuçlarına varılmıştır.

İlköğretimde kullanılan popüler ve başarılı olarak kabul edilen çoklu ortam uygulamaları ile ilgili yapılan içerik tartışmasını konu alan bu araştırma da ilköğretimin birçok sınıfı ile ilgili çoklu ortam uygulamaları ve bu uygulamalar hakkında yapılan değerlendirmeler bulunmaktadır.

Bu çalışmada öğrencilerin; diğer öğrenme yöntemlerine göre daha rahat öğrendikleri, taklit edilen yaşam tecrübelerine katılımın daha fazla olması, ihtiyaç duyduklarında öğrencilerin rahatlıkla konuları bireysel olarak tekrar edebilmeleri ve farklı öğrenme stilleri olan öğrencilere de birçok kolaylıklar sağladığı görülmüştür (Dwyer, 1998).

Yurdakul (2004) Eğitimde çoklu ortamların bir bölümünü oluşturan etkileşimli çoklu ortam cd-rom'larının değerlendirilmesi ile ilgili çalışmada yazılım tasarımı, çoklu ortam yazarlığı ve etkileşimli çoklu ortam içerik tasarımı gibi bölümlerde etkileşimli çoklu ortam cd-rom'larını değerlendirmiştir. Sonuç olarak; çoklu ortam yöntemi diğer yöntemlere göre daha hızlı, eğlenceli, anlaşılır ve çağdaş bir yöntemdir.

Çoklu ortam teknolojileri kullanılarak gerçekleştirilen bilgisayar destekli öğretim, öğrencilerin performanslarını artırır mı? Sorusuna yanıt aranarak ilköğretim, lise ve üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalarda, ortak sonuçlar şunlardır. Çoklu ortam teknolojileri kullanılarak öğrenim gören öğrencilerin başarıları aynı dersi geleneksel yöntemlerle gören öğrencilere göre daha fazladır. Çoklu ortam teknolojilerinin öğrenci başarısını arttırdığı görülmektedir.

BÖLÜM 3

METOT

ARAŞTIRMANIN AMACI

Son yıllarda artan bilgisayar destekli öğretim ülkemizde de büyük bir hızla ve imkânlar dâhilinde yapılmaktadır. Literatürü incelediğimizde bilgisayar destekli öğretim ile ilgili ülkemizde çok fazla araştırma yapılmadığı ve yapılanlarında daha çok fen dersleri ağırlıklı araştırmalar olduğu görülmüştür. Sosyal ağırlıklı derslerde bu tür çalışmaların azlığı ise büyük bir eksikliklerdir. Bu sebeple yaptığımız çalışma ise Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin hem görme hem de işitme duyularına hitap eden çoklu ortam sunum programlarının öğrencilerin öğrenme performansına ve derse karşı olan tutumlarına etkisini araştırmak üzere hazırlanmıştır.

PROBLEM CÜMLESİ

Power Point sunu programıyla hazırlanan sosyal bilgiler dersi öğretim materyalinin öğrenci tutum ve performanslarına etkisi var mıdır?

ALT PROBLEMLER

Çoklu ortam sunu programı ile sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin öğrenme performansları; aynı dersi düz anlatım yöntemi ile öğrenen öğrencilerin öğrenme performansları arasında bir farklılık var mıdır?

Çoklu ortam sunu programı ile sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları; aynı dersi düz anlatım yöntemi ile öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları arasında bir farklılık var mıdır?

Çoklu ortam sunu programı ile sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin başarı düzeyleri arasında, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

Çoklu ortam sunu programı ile sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları arasında, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

HİPOTEZLER

1 - Çoklu ortam sunu programı ile sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin öğrenme performansları ile aynı dersi düz anlatım yöntemi ile öğrenen öğrencilerin öğrenme performansları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

2 - Çoklu ortam sunu programı ile sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları ile aynı dersi düz anlatım yöntemi ile öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

3 - Çoklu ortam sunu programı ile sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin başarı düzeyleri, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4 - Çoklu ortam sunu programı ile sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Son yıllarda dünyada ve ülkemizde bilgisayar destekli eğitim büyük bir artış göstermiştir. Bilgisayarında çok hızlı bir şekilde yayılması, evlerde kullanılmaya başlamasının ardından eğitim ve öğretim şekillerinde de çok farklı değişimler olmaya başlamıştır. Gerekli donanımına sahip okullar artık yoğun bir şekilde derslerde teknolojinin gerektirdiği araç – gereçleri kullanmaya başladılar. Evlerde ise öğrenciler bilgisayarlarında çeşitli CD'ler programlar ve oyunlar aracılığıyla ders çalışmaya başladılar. Bu gelişmelerin ışığında okullarda ve evlerde öğrencilerin kullandıkları eğitsel materyallerin çeşitli yeterliliklere sahip olması beklenmektedir. Rastgele hazırlanmış bir materyal içinde ne kadar çok teknoloji barındırsa da öğrenci başarısında etkili olabileceği düşünülemez. Kullanılacak materyallerin, materyal hazırlama

ilkelerine göre hazırlanmış olması gerekmektedir. Gerekli yeterliklere sahip olan bir çoklu ortam materyali ile işlenen ders, geleneksel yöntemlerle işlenen derslere göre öğrenci başarısında ve öğrencinin derse karşı olan ilgisini arttırmada daha etkili olup olmadığını göstermek amacı ile bu çalışma yapılmıştır. Bu şekilde hazırlanacak olan materyallerin öğrenci başarılarını ve öğrenci tutumlarını olumlu şekilde arttıracığı ve bu nedenle bu araştırma bulgularının, bilgisayar destekli öğretim ile ilgili yapılacak olan çalışmalara kaynak olması, öğretmenlerinde materyal hazırlarken veya seçerken bu bulgulara dikkat etmesi beklenmektedir.

DENEKLER

Denekler, Ege bölgesindeki bir ile bağlı ilçeden, 7. sınıfta 30'ar öğrencisi bulunan 2 okul rastgele örneklem olarak seçilmiştir ve rastgele biri kontrol grubuna diğeri de deney grubuna atanmıştır.

ÖLÇME VE VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın uygulaması başlamadan önce öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olan tutumlarını ölçmek ve araştırma öncesinde derse karşı tutumları arasında fark olup olmadığını bulmak için likert tipi derse karşı tutum ölçeği uygulanmıştır. Bu ölçek çalışmanın sonunda öğrencilere tekrar uygulanmıştır.

Öğrencilere uygulanan Derse İlgili Anketinde 4 alt kategoride toplam 34 madde bulunmaktadır. Dikkat alt kategorisinde 8 madde, ilgi alt kategorisinde 9 madde, güven alt kategorisinde 8 madde ve tatmin alt kategorisinde ise 9 madde bulunmaktadır.

Daha önceki ölçümlerde ölçeğin Cronbach's alpha toplam güvenirlik katsayısı 0,95 olarak bulunmuştur (Varank,2001). Bulunan bu değer ölçeğin güvenirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Sosyal bilgiler 7. sınıf İstanbul'un fethi ve sonrası ünitesi ile ilgili hazırlanan sunum, projeksiyon aleti kullanılarak gerçekleştirilmiş ve sonra öğrencilere ünite ile ilgili son test uygulanacaktır. Başarı testi ünite hedef ve davranışlarına bağlı kalınarak hazırlanmıştır. Öğrencilere uygulanacak olan başarı testi çoktan seçmeli şekilde

düzenlenmiştir. Öğrencilere uygulanacak başarı testi 2 sosyal bilgiler öğretmeni tarafından hazırlanmış, 5 Sosyal bilgiler öğretmeni tarafından da kapsam geçerliliği kontrol edilmiştir. Güvenirlik çalışmaları sırasında, 0,69 güvenirlilik katsayısı elde edilmiştir bulunan bu değer başarı testinin araştırmada kullanılması için yeterli görülmüştür.

ÖĞRETİM MATERYALİ

Microsoft Power Point sunum programı kullanılarak hazırlanmış olan öğretim materyali, materyal hazırlama ilkeleri doğrultusunda hazırlanmış ve materyale ses, görüntü ve hareketli görüntülerde eklenmiştir. Hazırlanmış olan materyalin kapsam geçerliliği ise 5 Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından incelenmiştir. Hazırlanmış olan materyal, ünitenin hedef ve davranışları doğrultusunda hazırlanmıştır.

ARAŞTIRMA DİZAYNI

Yapılan araştırmada başarı testinin dizaynı sontest kontrol grubu şeklindedir. Araştırmanın konusunu oluşturan Sosyal Bilgiler dersi konusu öğrenciler tarafından önceden işlenmediği için öğrencilerin çalışmaya başlamadan önce konu hakkındaki bilgilerine göre aralarında fark olmadığı varsayılarak sadece uygulamanın sonunda, sontest olarak başarı testi uygulanmıştır. Araştırmada uygulanmış olan derse ilgi anketinin dizaynı ise ön test – son test şeklindedir. Öğrencilere çalışmaya başlamadan önce derse ilgi anketi uygulanmış ve çalışma bitiminde her iki gruba derse ilgi anketi tekrar uygulanmıştır. Farklı 2 ilköğretim okulundaki 7. sınıflardan biri deney grubunu diğer okuldaki 7. sınıf ise kontrol grubunu oluşturmuştur ve bunlar gruplarına rastgele atanmıştır. Deney grubuna çoklu ortam sunum programı ile hazırlanan Sosyal Bilgiler öğretim materyali uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise geleneksel öğretim yöntemleri kullanılarak ders anlatılmış, deney ve kontrol grubu uygulanan ders işleme biçimleri açısından karşılaştırılmıştır.

PROSEDÜR

Araştırmamızda yapılacak uygulamanın süresi İstanbul'un Fethi ve Sonrası Ünitesi'nin süresi ile sınırlıdır. Uygulamamızın başlamasından hemen önce öğrencilere derse karşı ilgi anketinin öntesti yapılmıştır. Araştırmamızın dizaynına göre son test uygulamanın hemen ardından yapılmıştır. Kontrol grubuna daha önceden de uygulandığı gibi düz anlatım yöntemi kullanılarak ders anlatılmıştır. Deney grubuna ise hazırlanmış çoklu ortam sunusu kullanılarak ders anlatılmıştır. Çoklu ortam sunusu projeksiyon makinesi kullanılarak öğrencilere aktarılmıştır. Derse karşı ilgi anketinin son testi ise araştırmanın hemen ardından öğrencilere tekrar uygulanmıştır.

VARSAYIM

1. Araştırmaya katılan öğrenciler, veri toplama araçlarını (tutum ölçeklerini) içtenlikle yanıtlayarak gerçeği yansıtmışlardır.
2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin daha önce İstanbul'un Fethi ve Sonrası ünitesi ile ilgili formal bir eğitim almadıkları için bilgi ve hazır bulunuşluk düzeylerinin benzer olduğu varsayılmıştır.
3. Kontrol edilemeyen değişkenlerden, deney ve kontrol gruplarının aynı ölçüde etkilendiği varsayılmıştır.

SINIRLILIKLAR

1. 2004 – 2005 öğretim yılında Ege bölgesindeki bir ile bağlı ilçede bulunan ilköğretim okullarındaki 7. sınıflarda öğrenim gören 60 öğrenciden elde edilen verilerle,
2. İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler Dersindeki "İstanbul'un Fethi ve sonrası" ünitesi ve bu ünitenin uygulama süresi olan 18 ders saati ile,
3. Çoklu ortam sunum programı kullanılarak hazırlanmış sosyal bilgiler Dersi öğretim materyali ile sınırlıdır.

VERİ ANALİZİ

Yaptığımız çalışmamızda sebep – karşılaştırma araştırması yöntemi kullanılmıştır. Sebep – karşılaştırma araştırması bir deneysel araştırma öncesi değişkenler arası ilişkileri araştıran, bazen de "deneysel araştırma yöntemi" kavramı yerine kullanılan bir yöntemdir. Kritik bir değişkende farklılıklar gösteren; ancak karşılaştırılabilir olan örneklemelerin karşılaştırılmasını içerir (Gay, 1996). Birinci hipotezin veri analizinde deney ve kontrol gruplarının başarı testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için t Testi yapılmıştır. İkinci hipotezin veri analizinde ise deney ve kontrol gruplarının derse ilgi anketinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için t Testi yapılmıştır. Derse ilgi anketinin alt basamaklarında deney ve kontrol grupları arasında ön ankette anlamlı fark çıktığı için Kovaryans Analizi yapılmıştır. Yapılan bu analiz araştırma deseni ile kontrol altına alınamayan dış etkenleri ortadan kaldırarak deneydeki işlemin gerçek etkisinin belirlenmesini mümkün kılar. Üçüncü hipotezin veri analizinde ise deney grubundaki öğrencilerin başarı durumlarını cinsiyet değişkeni açısından incelemek için Many Withney – U testi yapılmıştır. Öğrenci sayılarının az olması sebebiyle parametrik test varsayımları yerine getirilememiştir ve nonparametrik test kullanılmıştır. Many Withney – U testi iki ilişkisiz örneklemde elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmektedir. Dördüncü hipotezin veri analizinde ise deney grubundaki öğrencilerin derse karşı ilgi anketinden aldıkları puanları cinsiyet değişkeni açısından incelemek için Many Withney – U testi yapılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde hipotezlerin sınanmasına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Birinci Hipoteze İlişkin Bulgular

Araştırmanın ilk hipotezi " Çoklu ortam sunu programı ile sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin öğrenme performansları ile aynı dersi düz anlatım yöntemi ile öğrenen öğrencilerin öğrenme performansları arasında anlamlı bir farklılık yoktur" şeklinde ifade edilmiştir.

Bu hipotezi test edebilmek için çoklu ortam sunu programı ile ders gören deney grubu ile geleneksel yöntemlerle ders gören kontrol grubundaki öğrencilerin başarı testinden aldıkları puanlar t Testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Her iki grubunda aritmetik ortalaması ve standart sapmaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t Testi ile hesaplanmış elde edilen veriler tablo1'de sunulmuştur.

Tablo:1) Deney Ve Kontrol Gruplarının Başarı Testinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (n)	Aritmetik Ortalama (O)	Standart Sapma (SS)	Serbestlik Derecesi (Sd)	t Değeri	p
Deney Grubu	30	63,60	17,59	58	6,151	,000
Kontrol Grubu	30	39,73	11,93	51,017		

Tablo 1'de görüldüğü gibi deney ve kontrol gruplarının aldıkları puanların ortalamalarına bakıldığında deney grubunun ortalaması 63.60, kontrol grubunun ortalaması ise 39.73'tür. Elde edilen ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi

sonucunda $t = 6,151$ değeri bulunmuştur. Çoklu ortam sunu programı ile sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin öğrenme performansları; aynı dersi düz anlatım yöntemi ile öğrenen öğrencilerin öğrenme performansları arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Sonuç olarak deney grubunun kontrol grubundan daha başarılı olduğu görülmektedir.

İkinci Hipoteze İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci hipotezi " Çoklu ortam sunu programı ile sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları ile aynı dersi düz anlatım yöntemi ile öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur" şeklinde ifade edilmiştir.

Bu hipotezi test edebilmek için çoklu ortam sunu programı ile ders gören deney grubu ile geleneksel yöntemlerle ders gören kontrol grubundaki öğrencilere uygulanan ön anket ve son anket ölçeklerinin alt bölümlerinden aldıkları puanlar ayrı ayrı hesaplanıp genel ortalamalar alınmış, daha sonra ön anket sonuçlarında deney ve kontrol gruplarının arasında anketin alt basamaklarından bir tanesinde anlamlı fark olduğu görülmüş ve bu farkı ortadan kaldırmak amacıyla da Kovaryans Analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2) Deney Ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Kovaryans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik Derecesi (Sd)	Kareler ortalaması	F	Anlamlılık düzeyi (p)
Intercept	3334	1	3334,100	63,742	,000
Grup	372	1	372,748	7,126	,010
Hata	2981	57	52,306		
Toplam	1073507	60			

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan Kovaryans Analizi sonuçları incelendiğinde p değeri 0,10 bulunmuştur, bu değerde deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunduğunu göstermektedir.

Üçüncü Hipoteze İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü hipotezi "Çoklu ortam sunu programı ile birlikte sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin başarı düzeyleri, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir." şeklinde ifade edilmiştir.

Bu hipotezi test edebilmek için çoklu ortam sunu programı ile ders gören deney grubundaki erkek öğrenciler ile yine çoklu ortam sunu programı ile ders gören deney grubundaki kız öğrencilerin başarı testinden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları alınmıştır. Öğrenci sayısının az olmasından dolayı aradaki farkın anlamlı olup olmadığını anlamak için ise "Many Withney U – testi" testi yapılmıştır.

Tablo 3) Deney Grubundaki Kız Ve Erkek Öğrencilerin Başarı Testinden Aldıkları Puanlarının Karşılaştırılması

Cinsiyet	Denek Sayısı (n)	Aritmetik Ortalama (O)	Standart Sapma (SS)	Serbestlik Derecesi (Sd)	t Değeri	p
Erkek	18	64.22	14,58	3,43	,150	,882
Kız	12	64,33	22,04	6,36		

Tablo 3'te görüldüğü gibi deney grubundaki kız ve erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında deney grubundaki erkek öğrencilerin ortalamaları 64.22, kız öğrencilerin aritmetik ortalaması 64,33'dür.

Tablo 4) Deney Grubu Öğrencilerinin Başarı Testi Sonuçlarına Uygulanan Many Withney U – Testi Bulguları

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Başarı	Kız	18	15,97	287,50	99,500	,717
	Erkek	12	14,79	177,50		

Ayrıca yapılan "Many Withney U – testi" sonuçları da incelendiğinde p değeri 0,717 bulunmuştur, bu değer deney grubundaki erkek öğrencilerle, kız öğrenciler arasında başarı testinden aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir.

Dördüncü Hipoteze İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü hipotezi "Çoklu ortam sunu programı ile birlikte sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir." şeklinde ifade edilmiştir.

Bu hipotezi test edebilmek için çoklu ortam sunum programı ile ders gören deney grubundaki erkek öğrenciler ile yine çoklu ortam sunum programı ile ders gören deney grubundaki kız öğrencilerin derse ilgi anketinden aldıkları puanları "Many Withney U – testi ile hesaplanmış ve aritmetik ortalamalar alınmıştır. Öğrenci sayısının az olmasından dolayı aradaki farkın anlamlı olup olmadığını anlamak için bu test yapılmıştır.

Tablo 5) Deney Grubu Öğrencilerinin Tutum Ölçeği Sonuçlarına Uygulanan Many Withney U – Testi Bulguları

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Tutum	Kız	18	15,78	284,00	103,000	,832
	Erkek	12	15,08	181,00		

Tablo 5' de görüldüğü gibi deney grubundaki kız ve erkek öğrencilerin tutum anketinden aldıkları puanların aritmetik ortalamalarına bakıldığında deney grubundaki

erkek öğrencilerin ortalamaları 136,28, kız öğrencilerin aritmetik ortalaması 135,58'dür. Ayrıca yapılan "Many Withney U – testi" sonuçları da incelendiğinde p değeri ,832 bulunmuştur, bu değerde deney grubundaki erkek öğrencilerle, kız öğrencilerin tutumları arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir.

Deney grubundaki kız ve erkek öğrencilerin tutum anketinden aldıkları puanları, tutum anketinin alt bölümleri açısından incelediğimizde ise kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 6) Deney Grubundaki Erkek Ve Kız Öğrencilerin Tutum Anketinin Alt Bölümlerinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

	Cinsiyet	Denek Sayısı (n)	Aritmetik Ortalama (O)	Standart Sapma (SS)	Serbestlik Derecesi (Sd)
Dikkat	Erkek	18	32,00	2,376	28
	Kız	12	30,83	2,329	24,067
İlgi	Erkek	18	37,22	3,979	28
	Kız	12	37,42	2,466	27,913
Güven	Erkek	18	32,33	4,366	28
	Kız	12	32,08	2,968	27,968
Tatmin	Erkek	18	34,72	3,196	28
	Kız	12	35,25	2,527	27,057
Toplam	Erkek	18	136,28	8,188	28
	Kız	12	135,58	5,418	27,998

BÖLÜM 5

YORUM VE TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, öğrencinin hem görme hem de işitme duyularına hitap eden çoklu ortam sunum programlarının öğrencilerin öğrenme performansına ve derse karşı olan tutumlarına etkisini araştırmaktır. Araştırmanın bulgularından hareketle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve elde edilen sonuçlara dayalı olarak öneriler geliştirilmiştir.

Araştırmanın ilk hipotezinde "Çoklu ortam sunu programı ile birlikte sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin öğrenme performansları; aynı dersi düz anlatım yöntemi ile öğrenen öğrencilerin öğrenme performanslarına göre daha fazladır" sorusuna cevap aranmıştır. Çoklu ortam sunum programı ile ders gören öğrencilere daha sonra yapılan başarı testi sonuçlarına göre deney grubu daha başarılı çıkmıştır. Bu sonuç hazırlanmış olan çoklu ortam sunum materyalinin öğrenci başarısına etki ettiğini göstermektedir.

Yapılan araştırmaların sonuçlarından da anlaşıldığı gibi çoklu ortamla yapılan eğitim geleneksel yöntemle yapılan eğitime göre daha etkilidir; ancak bazı araştırma sonuçlarına göre de çoklu ortamla yapılan eğitimle geleneksel yöntemle yapılan eğitim arasında herhangi bir fark bulunmadığı görülmüştür (Altınışik, 2001). Bunun sebebi ise yapılan araştırma da kullanılan materyal, uygulamanın süresi ve öğretmenin tutumu gibi faktörlerden olabilir. Yaptığımız çalışmada; geleneksel yöntemlerle arasında herhangi bir fark çıkmayan bilgisayar destekli öğretimle ilgili çalışmalar incelenmiş ve bu çalışmalarda eksikliklerde dikkate alınmıştır. Sonuç olarak, çoklu ortam kullanılarak gerçekleştirilen pek çok çalışma sonucunda görülmektedir ki çoklu ortamın öğrenci başarısına ve derse karşı tutuma olumlu yönde etki ettiği görülmektedir.

Araştırmanın ikinci hipotezinde "Çoklu ortam sunu programı ile birlikte sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları; aynı

dersi düz anlatım yöntemi ile öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumlarına göre daha fazladır" sorusuna cevap aranmıştır. Öğrencilere uygulama öncesinde ve sonrasında derse ilgi anketi uygulanmış ve öğrencilerin tutumları incelenmiştir. Tutum anketi sonuçları deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesinde tutum ölçeğinin 1 alt bölümü hariç birbirine denk gruplar olduğunu göstermiştir. Uygulama sonrası tekrar uygulanan tutum ölçeği sonuçları da deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Uygulama sonrası öğrencilere uygulanan tutum ölçeğinin 2 alt bölümünde öğrenciler arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Uygulamanın yapıldığı bölgelerde halkın okumaya verdiği önemin azlığı, öğrencileri ilköğretimde sonra okula gönderilmeyecek olması öğrencilerin özellikle derse olan ilgisini ve gelecekle ilgili planlarını engellemiş olabilir. Tutum ölçeğindeki bazı sorularda öğrencilerin geleceğe bakış açıları ve ders başarıları ile ilgili olmasından dolayı bu durum öğrencilerin ankete verdikleri cevapları etkilemiştir.

Araştırmanın üçüncü hipotezinde "Çoklu ortam sunu programı ile birlikte sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin başarı düzeyleri, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir." sorusuna cevap aranmıştır. Deney grubuna yapılan başarı testi sonuçları incelenmiş ve deney grubundaki kız ve erkek öğrenciler arasında başarı açısından anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Hazırlanan çoklu ortam sunum materyalinin cinsiyet değişkenine etki etmediği görülmüştür. Öğrencilerin kız veya erkek olmasının o kadar önemli olmadığını çoklu ortam sunum programıyla hazırlanan materyal göstermiştir. Önemli olan öğrencilerin duyu organlarına ne kadar çok hitap edilebildiği, dikkatlerinin ne kadar çok çekilebildiği, öğretilmek istenenin en doğru ve kolay bir şekilde öğretilmesidir.

Araştırmanın dördüncü hipotezinde "Çoklu ortam sunu programı ile birlikte sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir." sorusuna cevap aranmıştır. Deney grubuna yapılan derse ilgi anketi sonuçları incelenmiş ve deney grubundaki kız ve erkek öğrenciler arasında derse karşı tutum açısından anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Hazırlanan çoklu ortam sunum materyalinin cinsiyet değişimine

etki etmediği görülmüştür. Çoklu ortam sunum materyali cinsiyet fark etmeksizin öğrenciler hemen hemen aynı şekilde etkilemiştir.

SONUÇ

Çoklu ortam kullanılarak ders gören öğrenciler ile klasik yöntemlerle ders gören öğrencilerin derse karşı tutumlarında ve öğrenme düzeylerindeki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmanın sonuçları şu şekilde açıklanabilir;

1 – Çoklu ortam sunum programı kullanılarak ders gören deney grubu ile geleneksel yöntemlerle ders gören kontrol grubu arasında başarı açısından, çoklu ortam sunum programı kullanan deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır. Böyle bir anlamlı farkın ortaya çıkmasındaki sebep ise, hazırlanan çoklu ortam sunum programının öğrencilerin görme ve işitme duyarlarına hitap etmesi; ayrıca hazırlanan materyalin, materyal hazırlama ilkelerine göre hazırlanmasıdır.

2 - Çoklu ortam sunum programı kullanılarak ders gören öğrencilerin tutum testinin genelinden aldıkları puanları ile geleneksel yöntemlerle ders gören öğrencilerin tutum testinin genelinden aldıkları puanlar arasında çoklu ortam sunum programı kullanan deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır; ancak tutum testinin genelinden özeline indiğimizde tutum testinin güven ve tatmin bölümlerinde deney ve kontrol gruplarının arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Deney grubu ile kontrol grubu arasında anketin alt bölümlerinde farklılık bulunmamasının sebebi öğrencilerin başarılı öğrenciler olmasına karşın, yaşadıkları bölge özellikle kız öğrencilerin okutulmasına karşı bir bölge olduğu için öğrencilerin gelecekte bekledikleri çok azdır buda öğrencilerin derse ilgi anketine verdikleri cevapları etkilemiştir. Dikkat ve ilgi alt basamaklarında ise deney grubu lehine olan anlamlı farkın sebebi ise öğrencilerin kullanılan materyali ilk defa görmeleri materyale olan dikkatlerini ve ilgilerini arttırmıştır. Bu durum derse ilgi anketine verdikleri cevapları etkilemiştir.

ÖNERİLER

Bu araştırmaya dayalı olarak, uygulayıcılar ve araştırmacılar için bazı öneriler aşağıda yer almaktadır.

UYGULAYICILAR İÇİN ÖNERİLER

1 - Öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerinde daha etkili bir öğrenme sağlayabilmek için derslerde materyal kullanımına önem vermeleri gerekmektedir.

2 – Öğretmenlerin, çok büyük bir hızla gelişen ve değişen bilgi dünyasında kendilerini sürekli yenilemeleri, kullanabilecekleri materyal ve teknolojileri kullanmaları gerekmektedir.

3 – Öğretmenlerin, öğretimde kullanacakları materyalleri dersin hedef ve davranışlarına uygun şekilde seçmelilerdir.

4 - Öğretmenler, öğretimde kullanacakları materyalleri hazırlarken öğretim materyali hazırlama ilkelerini göz bulundurmaldırlar.

ARAŞTIRMACILAR İÇİN ÖNERİLER

1 – Aynı araştırma, farklı seviyedeki öğrenci gruplarına uygulanabilir.

2 – Araştırmanın uygulama süreci uzatılabilir. Öğrenciler ilk defa gördükleri materyali incelemek ve meraklarını gidermekle meşgul oldukları için öğrencilerin derse olan ilgileri azdır. Uygulama öncesinde kullanılacak olan materyalle ilgili olarak öğrencilere küçük bir tanıtım yapılabilir. Böylece öğrenciler derse daha iyi konsantre olacaklardır.

3 – Hazırlanan materyal öğrencinin de bizzat uygulayabileceği (İnteraktif) türden bir materyal olabilir, uygulamada bulunan öğrenci bizzat konu ile iç içe olacağından öğrenme seviyesi daha yüksek olabilir.

4 – Farklı öğretim materyallerinin de öğretime etkisi incelenebilir. Örneğin eğitici çizgi filmler, eğitici içerikle hazırlanmış çeşitli animasyonlar.

KAYNAKÇA

- Akçay, H., Tüysüz, C. ve Feyzioğlu, B., 2003, *Bilgisayar Destekli Fen Bilgisi Öğretiminin Öğrenci Başarısına ve Tutumuna Etkisine Bir Örnek: Mol Kavramı ve Avogadro Sayısı*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 2 (2), 9
- Akçay, H., Aydoğdu, M. ve Yıldırım, H.İ., 2005, Fen Eğitiminde İlköğretim 6. Sınıflarda Çiçekli Bitkiler Konusunun Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi, Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi, 13, 1, (103 – 116)
- Akpkınar, Y. ve Diğerleri, 2005, *E-Portfolyolarla Öğrenme Ortamı Geliştirme Ve Destekleme Platformu*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 4 (4), 15
- Altınışık, S., 2001, *Sosyal Bilgiler Dersinde Çoklu Ortamın Öğrencilerin Akademik Başarıları ve derse karşı tutumları üzerindeki etkisi*, Yüksek Lisans Tezi Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul (Yayınlanmamış)
- Aktümen, M ve, Kaçar, A., 2003, *İlköğretim 8.Sınıflarda Harfli İfadelerle İşlemlerin Öğretiminde Bilgisayar Destekli öğretimin Rolü Ve Bilgisayar Destekli Öğretim Üzerine Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi, 11, 2, 339 – 358
- Aydın, A., 1999, *Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi*, Anı Yayınları, Ankara
- Bal, H., Keleş ve M., Erbil, O., 2002 *Eğitim Teknolojisi Kılavuzu*, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma Ve Geliştirme Dairesi Yayınları, Ankara
- Baysal, A., 1998, *Davranış Bilimleri*, Dönence Yayınları, İstanbul
- Baytekin, Ç., 2004, *Bilgisayar Destekli Eğitimde Bezetim (Simülasyon) Yöntemi*, 12. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, Gazi Üniversitesi, Ankara 2, 1003 - 1020
- Binbaşıoğlu, C., 1995, *Eğitim Psikolojisi*, Yargıcı Yayınları, Ankara
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C., 1996 *Genel Öğretim Metotları*, Öz Eğitim Yayınları, İstanbul
- Canoğlu, İ., 2004, *Eğitim Teknolojilerinden Yararlanarak Çoklu Zekanın Öğretimde Kullanımı Üzerine Bir Uygulama*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 3 (4), 14
- Deborah, G., 1998, Hidden Uses Of Presentation Software – The İsea Tool For Making Customized Materials For Specials Needs Studentsand Clients, California State Universty - Northridge Conferance, Los Angeles, ABD

- Demirkaya, H. ve Arıbaş, K., 2004, *Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 3. Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12, 179 – 187
- Demirel, Ö., 1999, *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*, Pegema Yayınları, Ankara
- Dilek, D. ve Öztürk, C., (Ed.) 2003, *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Pegema Yayınları, Ankara
- Duman, B. ve Atar, E., 2004, *Data Show Teknolojisinin Coğrafya Dersinde Soyut Konuların Öğretilmesinde Öğrencilerin Akademik Başarısı Ve Motivasyonu Üzerindeki Etkisi*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 3 (4), 11
- Dwyer, C., 1998, *Eğitimde Çoklu Ortam (Multimedia)*, Eğitim Ve Bilim Dergisi, 108, 22, 3,8
- Ergin, A., 1998, *Öğretim Teknolojisi*, Anı Yayıncılık, Ankara
- Ergin, Ö., Akpınar, E. ve Aktamış, H., 2005, *Fen Bilgisi Dersinde Eğitim Teknolojisi Kullanılmasına İlişkin Öğrenci Görüşleri*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 4 (1), 12
- Fidan, N., 1996, *Eğitim Psikolojisi*, Alkım Yayınlar, İstanbul
- Fütacı, S., 1991, *Bilgisayar Destekli Eğitimde Benzetim Uygulamaları*, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Teknolojisi Ve Bilgisayar Destekli Eğitim 1. Sempozyumu Bildirileri, Eskişehir, 17- 25
- Gilden, D., 1998, *Hidden Of Uses Presentation Software – The İdeal Tool For Making Customized Materials For Special Needs Studenst And Clients*, Paper Presented At The California State University - Northridgeconference, Los Angeles, ERIC: ED421845
- Gürol, M., 1991, *Eğitim Aracı Olarak Bilgisayara İlişkin Öğretmen Görüş Ve Tutumları*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5, 1, 159 – 178
- Halis, İ., 2002 *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme*, Nobel Yayınları, Ankara
- Halvorson, M. ve Joung J. M., 2002, *Microsoft Office Xp Enine Boyuna*, Arkadaş Yayınları, Ankara, Koşar, E., *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme*, Çev.: Evyapan, T. ve diğerleri, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa
- Heafner, T., 2004, *Using Technology to Motivate Students to Learn Social Studies, Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 4, 1, 42-53

- Ho, B., 2002, *From Using Transparencies To Using Powerpoint Slides In The Classroom*, City University of Hong Kong, 1 – 12
- Issia RA, Cox veKillingworth, 1999, *Impact Of Multimedia – Based Instruction on Learning And Retention*, Journal Of computing İn Civil Engineering,13, 281- 290
- İşman, A. ve Eskicumalı, A., 2003, *Eğitimde Planlama Ve Değerlendirme*, Değişim Yayınları, İstanbul
- Kablan, Z., 2001, *Power Point Sunu Programıyla Hazırlanan Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretim Materyali Hakkındaki Öğretmen Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul (Yayınlanmamış)
- Kağıtçıbaşı, Ç., 1996, *İnsan Ve İnsanlar*, Evrim Yayınları, İstanbul
- Kaptan, S., 1998, *Bilimsel Araştırma Ve İstatistik Teknikleri*, Tek Işık Ofset, Ankara
- Karasar, N., 2000, *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*, Nobel yayınları, Ankara
- Kalaycı, N., 1994, *Slaytlı Ve Planlı Eğitimin Öğrenci Başarısına Etkisi*, Çağdaş Eğitim Dergisi, 202, 35 – 38
- Keskin, H.K., 2000, *İlköğretim 2. Kademesindeki Başarılı Ve Başarısız Öğrencilerin Kişilik Özellikleri İle İlgili Öğretmen Ve Veli Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar (Yayınlanmamış)
- Keser, H., 1999, *Öğrencilerin Bilgisayara Yönelik Tutumları*, 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 2, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 80-95
- Koçak, K., 1993, *İlköğretim Kurumlarında Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi*, Çağdaş Eğitim Dergisi, 189, 18 – 25
- Koşar, E., 2002, *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa,
- Köroğlu, H. ve Yeşildere, S., 2004, *İlköğretim Yedinci Sınıf Matematik Dersi Tamsayılar Ünitesinde Çoklu Zeka Teorisi Tabanlı Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24, 2, 25 - 41
- Kul, İ., 1998, *İnternet, Elektronik Ve Multimedia Teknik Terimler Sözlüğü*, İstanbul, İnkılap Yayınları
- Küçükahmet, L., 1998, *Öğretim İlke Ve Yöntemleri*, Alkım Yayınları, İstanbul
- Necla Öner, N., 1994, *Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul

- Nikolova, O. R., 2002, *Effects Of Students' Participation In Authoring Of Multimedia Materials On Student Acquisition Of Vocabulary*, Language Learning and Technology, 6 (1), 100-122
- Okumuş, M., 2002, *İlköğretim 1. Kademedeki Öğrencilerin Okul Başarılarını Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar (Yayınlanmamış)
- Özdener, N. ve Sayın, H., 2004, *Macromedia Flash Eğitimi Amacı İle Geliştirilen Bir Eğitsel Yazılımın Bütünsel Ve Kullanılan Yöntemler Açısından Değerlendirilmesi*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 3 (4), 11
- Özgüven, İ. E., 1998, *Psikolojik Testler*, Pderm Yayınları, Ankara
- Özkal, N., 2002, *Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi*, Eğitim ve Bilim Dergisi, Ted Yayınları, 27 (124), 52 - 55
- Pehlivan, H., 1997, *Tutumların Doğası Ve Öğretimi*, Çağdaş Eğitim Dergisi, 233, 46 – 48
- Sönmez, V., 1994, *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Anı Yayıncılık, Ankara
- Sulak, S. A., 2002, *Matematik Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretimin Öğrenci Başarı Ve Tutumlarına Etkisi*, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya
- Şahin, Y., T., 2000, *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Çoklu Ortamların Etkililiği*, Eğitim Araştırmaları, 68 - 73
- Şengün, M. T., 2004, *Coğrafya Eğitiminde Bilgisayar Destekli Ders Sunumunun Öğrenmedeki Rolünün Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 3 (1), 13
- Şerif, M. ve Şerif, C. W., 1996, *Sosyal Psikoloji*, Çev.: Yavuz, A. Ve Atakay, M., Sosyal Yayınlar, İstanbul
- Türkmen, L., 2001, *Fen Bilgisi Ve Biyoloji Eğitiminde Bilgisayar Simülasyon Kullanımları*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (2), 73 - 84
- Tor, H. ve Erden, O., 2004, *İlköğretim Öğrencilerinin Bilgi Teknolojilerinden Yararlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 3 (1), 16
- Ülgen, G., 1994, *Eğitim Psikolojisi*, Alkım Yayınları, İstanbul
- Varank, I. 2003, *The Effects Of Computer Training On Turkish Teachers' Attitudes Toward Computers And The Effects Of Computer-Supported Lessons On Turkish*

- Students' Reported Motivation To Lessons.* Unpublished doctoral dissertation, Florida State University, U.S.A.
- Weiner, H., 1994, *Enhancing Student Performance In The Social Studies Through The Use Multimedia Instructional*, Master Of The Practicum, Nova University, Florida ERIC: ED383598
- Yalın, H. İ., 2002, *Öğretim Teknolojisi Ve Materyal Geliştirme*, Nobel Yayınları, Ankara
- Yarar, Ş., 1992, *Öğrencilerin Bilgisayara İlişkin Genel Tutumları*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Eskişehir
- Yavuzcan, H.,G., ve Erden, O., 2004, *Çağdaş Teknoloji Eğitimi Modeli Ve Bu Modele Uygun Bilgisayar Destekli Öğretim Materyalleri Geliştirilmesi*, 12. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, Gazi Üniversitesi,Ankara, 2, 1219 - 1234
- Yenice, N., 2003, *Bilgisayar Destekli Fen Bilgisi Öğretiminin Öğrencilerin Fen Ve Bilgisayar Tutumlarına Etkisi*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 2 (4), 12
- Yeşilyaprak, B., 2000, *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Nobel Yayınları, Ankara
- Yıldız, R., (Ed.) 2002, *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme*, Mikro Yayınları, Ankara
- Yurdakul, İ., 2004, *Eğitim Ortamında Etkileşimli Çoklu ortam Cd-Rom'larının Değerlendirilmesi*, The Turkish Online Journal of Educational Technology 3 (4), 3
- Yiğit, N., 2004, *Fizik Öğretiminde Bilgisayar Destekli Uygulamaların Başarıya Etkisi*, Milli Eğitim Dergisi, 161, 160 – 168

EKLER

EK – 1

BAŞARI TESTİ

1. İstanbul'un fethinin aşağıdaki sonuçlarından hangisi İslam dini ve Osmanlı idaresinin hoşgörüsünün bütün dünya tarafından anlaşılmasını sağlamıştır?
 - A) İstanbul'un başkent yapılması
 - B) Anadolu'da siyasi birliği sağlama faaliyetlerinin başlaması
 - C) Ticaret yollarının Osmanlı'nın eline geçmesi
 - D) Ortodoks kilisesinin İstanbul'da varlığını devam ettirmesine izin verilmesi

2. Aşağıdaki olaylardan hangisi Osmanlı devleti'nin Akdeniz'de üstünlük kurmasında fazla etkili **olmamıştır?**
 - A) Rodos adasının alınması
 - B) Preveze deniz savaşı
 - C) Kırım'ın alınması
 - D) Trablusgarp'ın alınması

3. Fatih döneminde Osmanlı topraklarına katılan yerler arasında aşağıdakilerden hangisi **gösterilemez?**
 - A) Rodos
 - B) Bosna- hersek
 - C) Arnavutluk
 - D) Eflak – Boğdan

4. İstanbul'un fethi Avrupa da bazı ekonomik gelişmelere neden olmuştur. Aşağıdakilerden hangisi bunlardan **değildir?**
 - A) Avrupalıların ticaret yolları üzerindeki etkisinin azalmasına
 - B) İstanbul'un başkent olması
 - C) Avrupalıların yeni ticaret yolları aramaya başlamasına
 - D) Coğrafi keşiflerin yapılmasına

5. 1535'te Fransa ile yapılan dostluk ve ticaret antlaşmasıyla Fransa'ya bazı ayrıcalıklar (**kapitülasyonlar**) verildi. Buna göre Osmanlı ve Fransız tüccarları bu iki devlete ait denizlerde serbestçe ticaret yapabilecek, Osmanlı sınırları içinde yaşayan Fransız vatandaşlarının hukuki işlerine Fransız yargıçlar bakabilecekti.

Buna göre kapitülasyonlar Fransa'ya hangi alanlarda ayrıcalık sağlamıştır?

 - A) Askeri ve dini alanda
 - B) Hukuki ve askeri alanda
 - C) Hukuki ve idari alanda
 - D) Ekonomik ve hukuki alanda

6. Mısır seferi'nin aşağıdaki sonuçlarından hangisi Osmanlı devleti'nin **İslam dünyasındaki** etkinliğini arttırmıştır?
- A) Baharat yoluna hakim olması
 B) Halifeliğin Osmanlı devletine geçmesi
 C) Osmanlı hazinesinin altınla dolması
 D) Venediklilerin Kıbrıs için yıllık ödedikleri vergiyi Osmanlı devletine vermeye başlaması
7. İstanbul'un fethiyle kale ve surların top gülleri ile yıkılabileceği anlaşıldı. Bu durumun Avrupa da aşağıdakilerden hangisine yol açtığı **söylenebilir?**
- A) Coğrafi keşiflere
 B) Kralların derebeyler üzerinde egemenlik kurmasına
 C) Feodalitenin güçlenmesine
 D) Kralların kilise karşısında güçlenmesine
8. Yükselme döneminde gerçekleşen aşağıdaki olaylardan hangisinde kesin sonuç **alınamamıştır?**
- A) Ridaniye
 B) Mercidabık
 C) Otlukbeli
 D) Hint deniz seferleri
9. Aşağıdakilerden hangisi yavuz'un **İran** seferlerinin sebebi **değildir?**
- A) Devletin Doğu sınırını güvence altına almak
 B) Anadolu'daki Şii tehlikesine son vermek
 C) Safevi devletini ortadan kaldırmak
 D) Baharat yoluna eski önemini kazandırmak
10. Macaristan'ınile Osmanlı topraklarına katılması aynı zamanda Osmanlı.....savaşlarını da başlatmıştır. Yukarıdaki boşluklara aşağıdakilerden hangileri **getirmelidir?**
- A) Mohaç savaşı – Fransa
 B) Zigetvar – Avusturya
 C) Alman seferi – Almanya
 D) Mohaç savaşı - Avusturya
11. Aşağıdaki yerlerden hangisi Osmanlı devletinin yükselme döneminde fethettiği yerlerden biri **değildir?**
- A) Kırım
 B) Rodos
 C) Girit
 D) Mısır

12. Fatih döneminde Sinop'un alınmasıyla aşağıdaki beyliklerden hangisine son **verilmiştir?**
- A) Germiyoğulları
B) Dulkadiroğulları
C) Aydınoğulları
D) İsfendiyaoğulları
13. Aşağıdaki savaşlardan hangisinin sonucu diğerlerinden **faklıdır?**
- A) Mercidabık savaşı
B) Mohaç savaşı
C) İnebahtı deniz savaşı
D) Ridaniye savaşı
14. Preveze deniz savaşı için aşağıdakilerden hangisi söylenirse **doğru olur?**
- A) Osmanlı Venedik savaşıdır
B) Akdeniz de Osmanlı üstünlüğü başlamıştır
C) Kıbrıs Osmanlı hakimiyetine girmiştir
D) Mora ve Dalmaçya kıyıları Venediklilere verilmiştir
15. Osmanlı devleti **Kuzey Afrika'nın** fethini hangi savaşla **tamamlamıştır?**
- A) Preveze deniz savaşı
B) Tunus'un fethi
C) Ridaniye zaferi
D) Mercidabık zaferi
16. İstanbul Fatih Sultan Mehmet'ten önce defalarca kuşatılmasına rağmen alınamamıştır. **Bunun sebepleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?**
- A) İstanbul surlarını yıkacak büyük topların olmayışı
B) İstanbul'a yardım taşıyan yolların kesilemeyişi
C) İstanbul'un sadece karadan değil denizden de kuşatılması gereği
D) Bizans'ın askeri gücünün büyüklüğü
17. Osmanlı Devleti'nin Karadeniz ve Akdeniz de hakimiyet kurması en çok aşağıdaki devletlerden hangilerinin çıkarlarını etkilemiştir?
- A) İspanya – Portekiz
B) Venedik – Ceneviz
C) İngiltere– Fransa
D) Hollanda – Belçika
18. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlıların **Kıbrıs'ı** kuşatıp fethetmelerinin nedenlerinden biri

değildir?

- A) Dođ Akdeniz de Osmanlı hâkimiyetine kesinlik kazandırma isteği
 B) Venediklilerin adayı üs olarak kullanmaları ve Türk gemilerine saldırımları
 C) Suriye, Mısır ve Anadolu arasındaki ticaret yollarının güvenliğini sağlamak
 D) Kıbrıs'taki tarım potansiyelinin yüksek oluşu
19. Aşağıdaki gelişmelerden hangisi II. Mehmet dönemime ait değildir?
- A) İpek yolunu ele geçirmesi
 B) Mısır'ın alınması
 C) Macaristan'ın fethi
 D) İstanbul'un fethi
20. İnebahtı yenilgisinin Osmanlı devleti üzerinde etkilerini anlamak isteyen Venedik elçisine Veziri Azam Sokullu Mehmet Paşa "biz Kıbrıs'ı almakla sizin kolunuzu kestik, sizde donanmamızı yakmakla sakalımızı traş etmiş oldunuz. Kesilen kol yerine gelmez, ancak traş edilen sakal daha gür çıkar". Demiştir.
Sokullu'nun bu sözünde aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?
- A) Osmanlı donanmasının eskisinden daha güçlü bir şekilde yapılacağı
 B) Venediklilerin Kıbrıs'ı kaybetmekle büyük zarara uğradığı
 C) İnebahtı yenilgisinin Osmanlı devletini fazla etkilemeyeceği
 D) Akdeniz'de üstünlüğün Venediklilerde olduğu
21. **Fatih Sultan Mehmet döneminde;**
 1- Trabzon Rum İmparatorluğuna son verilmiştir.
 2- Karamanoğullarından Konya ve Karaman alınmıştır.
 3- Bosna Hersek fethedilmiştir.
 4- Mora yarımadası fethedilmiştir.
Yukarıdaki gelişmelerden hangileri Anadolu'daki siyasi birliği sağlamak için yapılmıştır?
- A) 1- 2
 B) 2-4
 C) 1-3
 D) 3-4
22. Aşağıdakilerden hangisi Fransa'ya verilen Kapitülasyonların, hükümdarların yaşamıyla sınırlı tutulmasının nedenlerinden **değildir**?
- A) Osmanlı Fransız ilişkilerinin iyi olması
 B) İleride Osmanlı Devleti için olumsuz gelişmelere sebep olabilmesi
 C) Kanununun Fransızlara güvenmemesi
 D) İleride Osmanlı Fransız ilişkilerinin bozulabilme ihtimalinin olması
23. **Kanuni döneminde** doğuda mücadele edilen tek devlet İran olmuştur.

Bu dönemde İran ile imzalanan ilk antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İstanbul Antlaşması
- B) Amasya Antlaşması
- C) Kasr- 1 Şirin Antlaşması
- D) Nasuh Paşa Antlaşması

24. Doğu ticaret yollarının Osmanlıların eline geçmesi ve Karadeniz'in bir Türk gölü haline gelmesi hangi olayla **gerçekleşmiştir?**

- A) Trabzon'un Fethi
- B) Otlukbeli Savaşının kazanılması
- C) İstanbul'un Fethi
- D) Kırım Hanlığının Osmanlı Devletine bağlanması

25. **1533'te Avusturya ile yapılan İstanbul Antlaşmasına göre Avusturya;**

1. Osmanlı devletinin tayin ettiği kişiyi Macar kralı tanıyacak
2. elinde bulundurduğu Macar toprakları için yıllık vergi ödeyecek
3. Avusturya kralının Osmanlı sadrazamına denk sayılmasını kabul edecekti.

Buna göre İstanbul Antlaşmasının sonuçları için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Avusturya Osmanlı devletinin üstünlüğünü kabul etmiştir.
- B) Avusturya Macaristan üzerindeki hak iddiasından vazgeçmiştir.
- C) Avusturya Osmanlı devletine bağlı bir eyalet haline gelmiştir
- D) Avusturya Macaristan üzerindeki Osmanlı hâkimiyetini kabul etmiştir.

EK – 2**DERSE İLĞİ ANKETİ**

Derse İlgi Anketinin amacı, Öğrencilerin belli bir derse karşı ne kadar motive edildiklerini ölçmektir, Bu ankette toplam 34 tane ifade vardır. Lütfen her ifadeyi dikkatlice okuyun ve

dersiniz ile ilgili bu ifadelerin sizin için ne kadar doğru olduğunu belirtin, Cevabınızı verirken size en uygun şıkkı seçin. Kesinlikle **doğru olmasını** istediğiniz veya **diğerlerinin duymak istediğini** düşündüğünüz şıkları seçmeyin. Her bir ifadeyi **diğerlerinden bağımsız** olarak düşünün ve ne kadar doğru olduğunu belirtin. Diğer ifadelere verdiğiniz cevaplardan etkilenmeyin. Cevaplarınızı size verilen cevap kâğıdına işaretleyin.

- 1-Dersin öğretmeni, işlenecek konu için istekli olmamızı sağlıyor.
- 2-Bu derste öğrendiğim şeylerin, benim için ileride yararlı olacağına inanıyorum.
- 3-Bu derste başarılı olacağım konusunda kendime güveniyorum.
- 4-Bu derste ilgimi çeken çok az şey var.
- 5-Dersin öğretmeni dersteeki konuların önemli olduğunu hissettiriyor.
- 6- Bu dersten alacağım not, çalışmamdan çok öğretmenin vereceği nota bağlı.
- 7- Bu derste başarılı olmam için çok çalışmam gerek.
- 8-Bu dersin konusu ile daha önce öğrendiklerim arasında bağlantı kuramıyorum.
- 9-Bu derste başarılı olup olmamam bana bağlı.
- 10-Öğretmen dersi anlatırken kafamızdaki sorulara yeterince açıklık getirmiyor.
- 11-Bu dersi anlamada zorlanıyorum.
- 1 2-Bu dersin beni tatmin ettiğini hissediyorum.
- 13-Bu ders için koyduğum yüksek hedeflerime ulaşmaya çalışıyorum.
- 1 4-Arkadaşlarımla karşılaştırıldığında, aldığım notların adil olduğuna inanıyorum.
- 1 5-Sınıftaki öğrenciler derse ilgi gösteriyor.
- 1 6-Bu derse çalışmak hoşuma gidiyor.
- 17-Öğretmen yaptığımız ödev ve çalışmalara adil not vermiyor.

- 18-Öğretmen bana hakettiğim notu veriyor.
- 19-Bu dersin bana kazandırdığı şeylerin yeterli olduğunu düşünüyorum
- 20-Bu ders beklentilerime ve hedeflerime ulaşmama yardımcı olacak.
- 21-Öğretmen ilgi çeken örnekler ve farklı aktiviteler ile dersi anlatıyor.
- 22-Sınıftaki öğrenciler aktif olarak bu derse katılıyorlar.
- 23-Hedeflerime ulaşabilmek için bu derse çok çalışmam gerekiyor.
- 24-Bu dersin öğretmeni ilginç ve farklı öğrenme teknikleri kullanıyor.
- 25-Bu dersten çok fazla bir şey öğreneceğimi **ZANNETMİYORUM.**
- 26-Bu dersteysen, ders dışında şeyler düşünürüm.
- 27-Bu derse çalışırsam, başarılı olacağıma inanıyorum.
- 28-Bu dersin bana kazandıracığı şeyler olduğuna inanıyorum.
- 29-Ders, sorular ve problemler ile pekiştirildikçe, derse olan ilgim ve merakım genelde artar.
- 30-Bu dersi ne çok zor ne de çok kolay buluyorum.
- 31-Bu ders beni hayal kırıklığına uğrattıyor.
- 32-Aldığım notlara ve hakkımda yapılan değerlendirmelere bakarak yeteri kadar takdir edildiğimi düşünüyorum.
- 33-Bu ders için yeteri kadar çalışıyorum.
- 34-Dersteeki değerlendirme ve yorumlar, seviyemi anlamamda yardımcı oluyor.

ÖĞRENCİ CEVAP ANAHTARI

1. Yanlış
2. Çok az doğru
3. Hemen hemen doğru
4. Genellikle doğru
5. Kesinlikle doğru

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					
32					
33					
34					

Sınıf
Ders

İlk
Son (D/ K)No

EK – 3

SLÂYTLAR

ÜNİTE 2

İSTANBUL'UN FETHİ VE SONRASI

BU ÜNİTE İLGİLİ NELER BİLİYORUZ?

? İstanbul fethedilene kadar birçok kez kuşatılmış fakat alınamamıştır. Bunun nedenleri sizce ne olabilir?

? Süleyman'a KANUNİ unvanı neden verilmiştir?

? Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethi için yaptığı hazırlıklar nelerdir?

BU ÜNİTEMİZDE ÖĞRENECEKLERİMİZ !

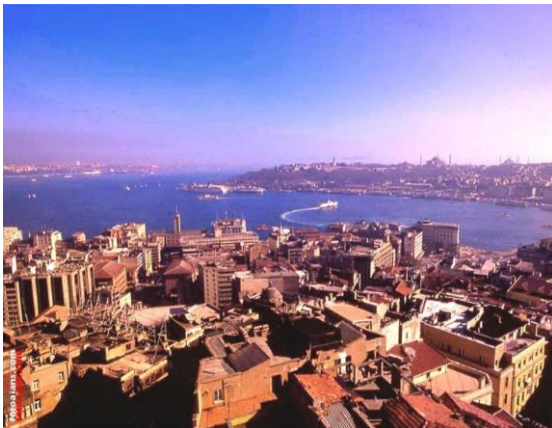
- İSTANBUL'UN FETHİ, NEDENLERİ VE SONUÇLARI
- OSMANLI DEVLETİNİN BATIDAKİ İLERLEMELERİ
- OSMANLI DEVLETİNİN DENİZLERDEKİ İLERLEMELERİ
- OSMANLI DEVLETİNİN DOĞUDA VE GÜNEYDEKİ İLERLEMELERİ

A

İSTANBUL'UN FETHİ

İSTANBUL'UN ESKİ VE YENİ FOTOĞRAFLARI

**GALATA
KULESİ**

Babası : İkinci Murad
Annesi : Huma Hatun
Doğumu : 29 Mart 1432
Ölümü : 3 Mayıs 1481
Saltanatı : 1451 - 1481
Devlet Sınırları : 2.214.000 km²

FATİH SULTAN MEHMED 1451 - 1481

İSTANBUL'UN FETHİNİN NEDENLERİ

- Anadolu ve balkanlarda bulunan toprakların güvenliğini sağlamak.
- Karadeniz ve Akdeniz arasındaki ticaret yolunun güvenliğini sağlamak.
- Peygamber efendimizin hadis-i şeriflerine nail olmak
- Avrupa'nın, Türkleri Avrupa ve balkanlardan atma ümitlerine son vermek
- Bizans'ın Osmanlı şehzadelerini koruyarak ve kışkırtarak, taht kavgalarına neden olması

İSTANBUL'UN FETHİ İÇİN FATİH'İN YAPTIĞI HAZIRLIKLAR

- Anadolu Hisarı'nın karşısına Rumeli Hisarı'nı yaptırdı.
- Çevredeki küçük kaleler ele geçirildi
- Güçlü bir donanma hazırladı. (400 Parça)
- Edirne'de büyük toplar döktürdü.
- Tekerlekli kuleler ve gülle atan havan topları yaptırdı.
- 200 bin kişilik bir kara ordusu hazırladı.
- Mora yarımadası ve Macaristan sınırına ordu gönderildi.

BİZANS İMPARATORLUĞUNUN ALDIĞI ÖNLEMLER

- Bizans imparatoru Avrupa'dan yardım istedi.
- İstanbul surlarının zayıf yerleri ve kaleleri tamir ettirildi.
- Halka silah dağıtılarak genel seferberlik ilan edildi.
- Haliç'in girişi kalın bir zincirle kapatıldı.
- Bizans'ın en büyük silahlarından biri ise hem karada hem de denizde yanabilen grejuva ateşi idi.

FETHE DOĞRU

İSTANBUL'UN KUŞATILMASI VE FETHİ

Hazırlıklarını tamamlayan II. Mehmet, 5 nisan 1453'te İstanbul önlerine geldi ve şehri karadan ve denizden kuşattı. 6 nisan itibarı ile çatışmalar başladı. 21 - 22 nisan gecesinde Haliç'e indirilen 72 parçalık Osmanlı donanması Bizans'ın işini daha da zorlaştırdı ve 53 gün süren kuşatma 29 mayıs 1453'te şehrin düşmesi ile sona erdi.

İSTANBUL'UN FETHİNİN SONUÇLARI

İSTANBULUN FETHİNİN DÜNYA TARİHİ BAKIMINDAN SONUÇLARI:

- Ortaçağ kapanmış, Yeniçağ başlamıştır.
- Bin yıllık Bizans İmparatorluğu tarihi karışmıştır.
- Venedik ve Ceneviz ticareti olumsuz yönde etkilenmiştir.
- İstanbul'dan kaçan Bizans'lı bilim adamları Avrupa'da Rönesans ve reform hareketlerinin başlamasında etkili olmuşlardır.
- Feodalite(derebeylik) sistemi çözülmeye başlamıştır.

İSTANBUL'UN FETHİNİN TÜRK TARİHİ BAKIMINDAN SONUÇLARI

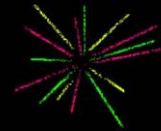
- Osmanlı Devleti Yükselme dönemine girmiştir.
- Başkent Edirne'den İstanbul'a taşınmıştır.
- Osmanlı toprak bütünlüğü sağlanmıştır. Osmanlı'nın Anadolu-Rumeli geçişi kolaylaşmıştır.
- Osmanlı toprakları arasında sürekli sorun çıkaran bir fitne yuvası ortadan kaldırılmıştır.
- Karadeniz-Akdeniz deniz ticaret yolunun denetimi Osmanlılar'a geçmiştir.
- Osmanlı Devleti İslam dünyasında haklı bir şöret ve itibara kavuşmuştur.

SORU 1

İstanbul, Fatih Sultan Mehmet devrine gelinceye kadar bir çok kez kuşatılmış, ancak alınamamıştır. İstanbul'un Fatih Sultan Mehmet zamanında fethedilmesinde, aşağıdakilerden hangisi **daha önemli** rol oynamıştır?

- A) Türk askerlerinin sayısal üstünlüğü
- B) Kullanılan üstün savaş teknikleri
- C) Komutanların savaşta başarıları
- D) Bizans'ın zayıf savunma sistemi.

(LGS - 1998)

B

SORU 2

Aşağıdakilerden hangisi Fatih'in İstanbul'u fethetmesinin sebeplerinden biri **değildir**?

- A) İstanbul'un coğrafi konumunun önemi
- B) Bizans'ın Osmanlılar aleyhinde ittifaklar yapması
- C) İstanbul'un Türk toprakları arasında kalması
- D) Anadolu Türk siyasi birliğinin sağlanmak istenmesi

D**SORU 3**

Aşağıdakilerden hangisi İstanbul'un fethi için yapılan hazırlıklardan **değildir**?

- A) Rumeli Hisarının yaptırılması
- B) Memlûklülere yardım istenmesi
- C) Büyük bir donanmanın hazırlanması
- D) Büyük topların döktürülmesi

B**SORU 4**

İstanbul'un Fethi Avrupa'da bazı ekonomik gelişme ve değişmelere neden olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bunlardan **değildir**?

- A) Avrupalıların doğu ticaret yolları üzerindeki etkisinin azalmasına
- B) Avrupalıların yeni ticaret yolları aramaya başlamasına
- C) Coğrafi keşiflerin yapılmasına
- D) Rönesans'ın ortaya çıkmasına

TEBRİKLER**D**

B

OSMANLI DEVLETİ'NİN BATIDAKİ İLERLEMELERİ

→ SİRBİSTAN, MORA YARIMADASI, EFLAK VE BOĞDANIN ALINMASI

✦ Sırbistan:

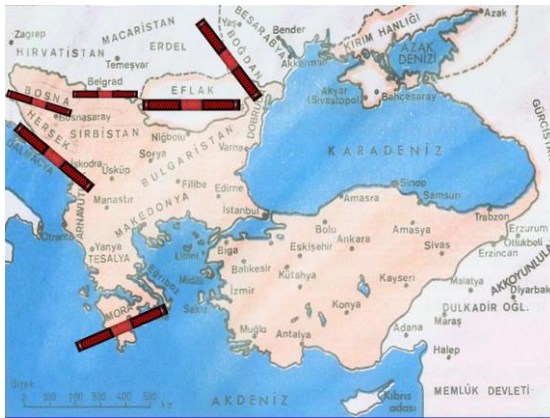
Macarlarla anlaşan Sırp'lar, fırsat buldukça Osmanlılara saldırıyorlardı. Bu sebeple yapılan 3 sefer sonunda Belgrat dışındaki bütün Sırbistan alındı. (1459)

✦ Mora yarımadasının fethi:

Bizans imparatorluğu yıkılmasına rağmen Mora'da aynı sodan gelen iki despotluk bulunuyordu. Bu despotlar ileride Bizans'ı yeniden canlandırabilirlerdi. Bu sebeple Mora'ya iki sefer düzenlendi ve kıyıdaki birkaç Venedik kalesi dışında mora yarımadası ve Atina şehri ele geçirildi. (1460)

✦ Eflak ve Boğdanın Osmanlı yönetimine alınması:

Eflak beyinin vergisini ödememesi, Macarlarla anlaşarak Osmanlı topraklarına saldırmaya başlaması ve gönderilen elçileri öldürtmesi üzerine fatih sefere çıkarak Eflak'ı Osmanlı devletine bağladı. Bir süre sonra ise Boğdan üzerine sefer düzenleyerek Osmanlı devletine bağlı bir beylik haline getirdi. (1476)

→ BOSNA – HERSEK VE ARNAVUTLUĞUN ALINMASI

✦ Bosna ve Hersek'in alınması:

Macarlara güvenerek vergisini ödemeyen Bosna üzerine sefer düzenlendi. Fatih Bosna krallığına son vererek Osmanlı devletine bağladı. Bosna'da sancak teşkilatı kuruldu. (1463) Hersek dukalığı da Osmanlı devletine bağlılığını bildirdi. (1465)

Arnavutluk'un alınması:

Daha önce Osmanlı hizmetinde bulunan Arnavut beyi İskender, Osmanlılara isyan etti. Venedik ve Macarlarla da anlaşarak uzun yıllar Osmanlı devletini uğraştırdı. İskender beyin ölümü üzerine Arnavutluk tamamen Osmanlı devletine katıldı. (1478)

Babası : Yavuz Sultan Selim
Annesi : Hafsa Hatun
Doğumu : 27 Nisan 1495
Ölümü : 6-7 Eylül 1566
Saltanatı : 1520 - 1566
Devlet Sınırları : 14.983.000 km2

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN 1520 - 1566

→ OSMANLI MACAR İLİŞKİLERİ

Belgrat'ın alınması

Fatih döneminde Belgrat dışında bütün Sırbistan fethedilmişti. Sırp Osmanlılara karşı Belgrat kalesini koruyamayacaklarını anlayınca Macarlara terk etmişlerdi.

- ▶ Macarların her fırsatta Türk topraklarına saldırması
- ▶ Macarların Balkanlardaki milletleri Osmanlılara karşı kızdırtması ve bütün haçlı seferlerine katılması
- ▶ Macarların vergilerini ödememeleri ve vergi alamaya gelen elçiyi öldürmeleri üzerine

Kanuni Sultan Süleyman Macarlar üzerine sefere çıktı. Tuna nehrinden de bir donanma da şehri denizden kuşattı. Karadan da kuşatılan şehir fethedildi. (1521)

MOHAÇ MEYDAN SAVAŞI (1526)

Belgrat'ın alınmasından sonra Macar kralı Belgrat'ı geri almak için hazırlıklar yapıyordu. (Alman imparatoru Şarlken'e güveniyordu)

- ▶ Avrupa'nın en güçlü kralı Şarlken Avrupa siyasi birliği için uğraşıyordu. Bu durumu kanuni Osmanlı devletinin aleyhine görüyordu.
- ▶ Kanuni, Alman imparatoru ile Fransa kralının arasındaki uyuşmazlıktan yararlanıp Macaristan'ı egemenliği altına almak için Fransa kralının yardım isteğini kabul etti.

Türk ve Macar orduları Macaristan'ın Mohaç ovasında karşılaştılar ve savaşı Osmanlı devleti kazandı.

Savaşın sonuçları

- ▶ Macaristan Osmanlı devletine bağlı bir krallık haline geldi.
- ▶ Macaristan Osmanlı devletinin beylerbeyliği durumuna geldi. (Budin beylerbeyliği)
- ▶ Fransa Şarlken baskısından kurtuldu.
- ▶ Orta Avrupa'da Osmanlı egemenliği güçlendi.
- ▶ Osmanlı devleti, Avusturya ile komşu oldu. (bu komşuluk uzun yıllar sürecek olan Osmanlı Avusturya savaşlarına neden oldu.

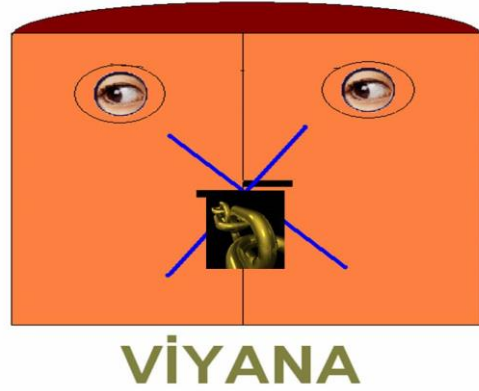
→ OSMANLI – FRANSTZ İLİŞKİLERİ

Mohaç savaşındaki Osmanlı Fransız yaklaşması ticari alanda (kapitülasyonlar) da devam etti ve bir anlaşma imzalandı. Bu anlaşmaya göre:

- ▶ Anlaşma her iki hükümdar hayatta kaldığı süre geçerli olacak.
- ▶ Her iki devlete ait denizlerde Osmanlı ve Fransız tüccarları serbestçe dolaşabilecek.

- ▶ Fransız tüccarlar Osmanlı limanlarına serbestçe girebilecek ve diğer ülkelere göre daha az gümrük vergisi ödeyecek
- ▶ Fransız tüccarlar arasındaki davalara İstanbul'a gönderilen Fransız hakimler bakabilecek.
- ▶ Fransız tüccarlarla Türkler arasındaki davalara Türk mahkemeleri bakacak, ancak bu mahkemelerde Fransız tercüman bulunabilecek.
- ▶ Türk tüccarları da Fransa da aynı haklardan yararlanabilecek.

→ Osmanlı – Avusturya ilişkileri

I. VIYANA KUŞATMASI:

Bu sırada Avusturya'nın başında Şariken'in kardeşi FERDİNAND bulunmaktaydı. Ferdinand Osmanlı himayesindeki Macaristan'a saldırınca Kanuni Sultan Süleyman harekete geçti Budin'i geri aldı ve Viyana'yı kuşattı. (1529)

Ancak;

- ▶ Kış mevsiminin yaklaşması
- ▶ Ağır topların getirilmeyişi
- ▶ Erzakın yetersiz oluşu gibi sebeplerle kuşatmayı kaldırarak İstanbul'a geri döndü.

Almanya seferi:

Avusturya Kralı Ferdinand Kanuni'nin İstanbul'a geri dönmesinden sonra tekrar Macaristan'a saldırdı. Kanuni Ferdinand ve Şarikenle bir meydan savaşı yapmak umuduyla Almanya içlerine kadar ilerledi. Ancak Şariken ve Ferdinand karşısına çıkma cesareti gösteremedi ve Ferdinand barış istedi. İstanbul antlaşması imzalandı. (1533)

İstanbul Antlaşmasına Göre:

- ▶ Ferdinand Osmanlı devletinin Macaristan'a atadığı Yanoş krallığını tanıyacak.
- ▶ Avusturya kralı protokol bakımından Osmanlı sadrazamına denk olacak.
- ▶ Avusturya elinde tuttuğu Macar toprakları için Osmanlılar'a vergi verecek.

Zigetvar seferi:

- ▶ Avusturya'nın barışı bozarak Osmanlı devletine bağlı Erdel beyliğine saldırması iki devletin arasını yeniden açtı.
- ▶ Kanuni Avusturya üzerine sefere çıkarak Zigetvar kalesini kuşattı ve fethetti.

BİR MOLA

© Yoel Biran "Billy's Moving Pictures"

SORU 5

Fatih döneminde Osmanlı topraklarına katılan yerler arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Rodos
- B) Bosna - Hersek
- C) Arnavutluk
- D) Eflak - Boğdan

TAM 12'DEN VURDUN

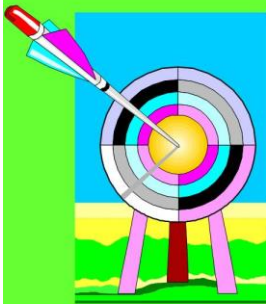
SORU 6

I. Viyana kuşatması'nın nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Avusturya kralının (Ferdinand) Macaristan üzerinde hak iddia etmesi
- B) Ferdinand'ın Budin'e saldırması
- C) Macarların Kanuni'den yardım istemesi
- D) Kanuni'nin Avrupa siyasi birliğinin oluşmasını engellemek istemesi

YİNE 12'DEN VURDUN

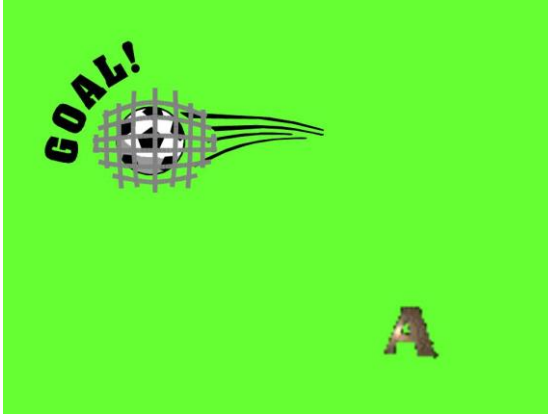
SORU 7

Kanuni döneminin önemli olaylarından birisi de 1535 yılında Fransa'ya verilen kapitülasyonlardır.

Fransa'ya bu anlaşmayla daha çok aşağıdakilerden hangi alanda ayrıcalıklar tanınmıştır?

- A) Ekonomik
- B) İdari
- C) Kültürel
- D) Siyasi

SORU 8

Kanuni Sultan Süleyman son seferini aşağıdaki devletlerden hangisi üzerine yapmıştır?

- A)İran
- B)Avusturya
- C)Macaristan
- D)Almanya

OSMANLI DEVLETİNİN DENİZLERDEKİ İLERLEMELERİ

- ☉ Osmanlı devletinde ilk denizcilik faaliyetleri **Orhan Bey** döneminde **Karesioğulları** beyliğinin Osmanlı topraklarına katılması ile başladı.
- ☉ İstanbul'un alınması ile de Akdeniz ile Karadeniz arasındaki tek geçiş Osmanlı devletinin eline geçmiş oldu.
- ☉ Fatih de denizlere hakim olup Avrupa'yı ekonomik bakımdan Osmanlı devletine bağlamayı istiyordu.

● KARADENİZİN BİR TÜRK GÖLÜ HALİNE GETİRİLMESİ

Fatih, Anadolu kıyılarının güvenlik sorununun çözmek ve Anadolu'nun siyasi bütünlüğünü sağlamak amacı ile Karadeniz'i bir Türk gölü haline getirmeye çalıştı.

Bu sebeple;

Amasra'nın alınması

Batı Karadeniz'de önemli bir ticaret merkezi olan Amasra **Cenevizlilerin** elinde idi. Denizden ve karadan kuşatılan Amasra fethedildi.

Sinop'un alınması

Sinop, **İsfendiyaroğullarının** elindeydi. Fatih bu beyliğin üzerine bir ordu gönderdi. İsfendiyaroğulları savaşmayı göze alamadan teslim oldu. (Ayrıca Anadolu Türk birliği adına önemli bir adım atılmış oldu.)

Trabzon'un alınması (1461)

IV. haçlı seferi sonunda Trabzon'da bir **Rum Devleti** kuruldu. Bu devlet Osmanlı devletine karşı düşmanca bir tutum içindeydi, bazı Avrupa devletlerini Osmanlı devletine karşı kışkırtıyordu. Fatih şehri karadan ve denizden kuşattı. Zor durumda kalan Rum kralı şehri teslim etti. Trabzon ve çevresi Osmanlılara katıldı.

Trabzon'un alınmasının sonuçları

- ☉ Karadeniz'in güney kıyılarının fethi tamamlandı.
- ☉ Osmanlı bölgeden geçen ticaret yolları üzerindeki etkinliğini arttırdı.
- ☉ Osmanlılar Karadeniz'de önemli bir limana sahip oldular.

Kırımın alınması

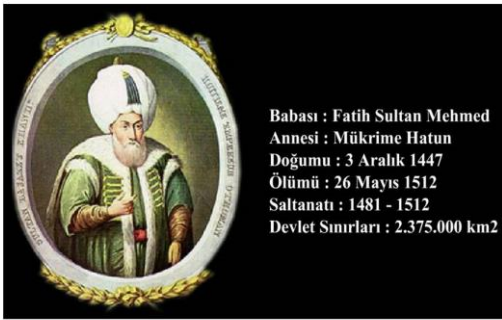
Karadeniz ticaretinin güvenliğinin sağlanması için Kırımın alınması gerekiyordu. Kırımda bir Türk devleti olan Kırım Hanlığının dışında birde Cenevizliler yaşıyordu. Aralarında çıkan anlaşmazlıklardan ötürü. Kırım Hanlığı Osmanlı devletinden yardım istedi. Kırımı giden donanma Kırımı ele geçirdi.

Kırım'ın alınması ile;

- ☉ Venedik ve Cenevizliler Karadeniz'den tamamen çıkarıldı.
- ☉ Kırım Hanlığı, Osmanlı himayesine girmeyi kabul etti. (1477)
- ☉ Karadeniz ticaret yolları tamamen Osmanlıların eline geçti.
- ☉ Karadeniz, Türk gölü haline geldi.

Bu sefer sonunda:

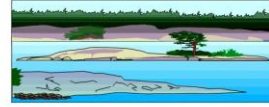
- Osmanlı torakları Kırım'la karadan birleşti.
- Karadeniz'in batı sahilleri de Osmanlıların hakimiyeti altına girdi.
- Karadeniz'in güvenliği tam olarak sağlandı.

SULTAN İKİNCİ BAYEZİD 1481 - 1512 Osmanlı Venedik savaşı

- Osmanlıların İstanbul, Karadeniz ve Ege'de hakimiyet kurarak deniz ticaret yollarına egemen olması,
- Osmanlıların, egemen olduğu Karadeniz ve Ege Denizi'nde yabancı devletleri istememesi,
- Venediklilerin, Osmanlı Devletine karşı ittifaklar kurması gibi sebepler Osmanlı devleti ve Venedikliler arasında savaşların başlamasına sebep oldu. 16 yıl süren savaşların ardından bir barış antlaşması imzalandı.

AKDENİZ'DE TÜRK DENİZCİLİĞİEGE ADALARININ ALINMASI**Fatih Sultan Mehmet;**

- Boğazların güvenliğini sağlamak, Anadolu kıyılarının güvenliğini sağlamak,
- Ege ticaretini geliştirmek amacıyla, Ege adaları alınmasına önem verdi.

Ege adalarının bir kısmı **Rodos Şövalyeleri'nin** bir kısmı **Venediklilerin** bir kısmı da **Cenevizlilerin** elinde idi. Girişilen faaliyetler sonucu Ege denizindeki **Gökçeada, Taşoz, Bozcaada, Limni, Eğriboz ve Midilli** adaları fethedildi.

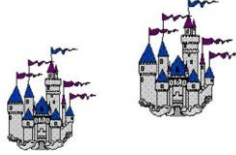
Anlaşmaya göre:

Venedikliler; Osmanlılara bazı topraklarını ve yıllık vergi vermeyi kabul etti. Buna karşılık Osmanlı Devleti de Venediklilere Osmanlı kara sularında serbestçe ticaret yapma ve Osmanlı limanlarından yararlanma hakkı verdi.

II.Beyazıt döneminde :

Venediklilerin Mora halkını Osmanlılara karşı isyana teşvik etmesi üzerine Osmanlı-Venedik savaşları yeniden başladı. **Inebahtı, Modon, Koron ve Navarin** kaleleri Venediklilerden alındı. Böylece Venedikliler Mora'dan tamamen çıkarıldı.

Sakız adasının fethi:

Ege kıyılarına yakın olan ve **Cenevizlilerin** elinde bulunan sakız adası **1566** yılında kolaylıkla fethedildi.

Preveze Deniz Savaşı (1538)

Savaşın nedenleri:

- ☯ Korfo Adası'nın Osmanlılar tarafından kuşatılması
- ☯ Alman imparatoru Şariken'in ve Venediklilerin Osmanlıların Akdeniz'deki üstünlüğüne son vermek istemesi.
- ☯ Osmanlıların Ege denizini hakimiyetleri altına almaları

Rodos'un fethi (1522)

- ☯ Alınmasının sebepleri:
Rodos adasındaki korsanların, Türklerin Akdeniz ticaretini engellemesi.
- ☯ Korsanların Batı Anadolu kıyılarını tehdit etmesi
- ☯ Mısır ve Suriye'den Anadolu'ya ulaşan deniz yolunun güvenlik altına alınmak istenmesi.

Rodos kanuni tarafından kuşatılarak alındı. Rodos'un alınması ile Anadolu, Suriye ve Mısır deniz yolu güvenliği büyük ölçüde sağlandı.

CEZAYİRİN OSMANLI YÖNETİMİNE GİRMESİ:

Akdeniz'de bağımsız bir şekilde hareket eden Hızır reis ve kardeşleri Cezayir'i **İspanyolların** elinden aldı. Osmanlıları Akdeniz'de yenmeyi düşünen Avrupalılar bir haçlı donanması ile Mora kıyılarına saldırdılar. Hızır reis Kanuninin isteği ile Osmanlı yönetimine girdi ve Cezayir Osmanlı yönetimine girdi.

Andrea Dorya komutasındaki Haçlı donanması ile Barbaros Hayrettin Paşa komutasındaki Osmanlı donanması Preveze'de karşılaştı. Osmanlı Devleti büyük bir üstünlük sağladı. Akdeniz'de üstünlük Osmanlı devletinin eline geçti.

Trablusgarp'ın alınması: (1551)

Turgut reis ise başarılı denizciliği ile Trablusgarp'ı aldı. Turgut reise bu başarısından dolayı Trablusgarp beylerbeyliği verildi.

Kıbrıs Adasının Uzaydan Çekilmiş Fotoğrafi

II. Selim'in emri ile Lala Mustafa paşa komutasındaki bir donanma bir yıllık kuşatmadan sonra Kıbrıs'ı fethetti.

Kıbrıs'ın fethinin sonuçları

- Doğu Akdeniz ticaret yollarının güvenliği sağlandı.
- Mısır, Suriye ve Anadolu kıyılarının güvenliği sağlandı.
- Anadolu'dan pek çok Türk ailesi Kıbrıs'a yerleşti.

Kıbrıs'ın alınması (1570- 1571):

Doğu Akdeniz'in en büyük adası Venediklilerin elinde idi. Osmanlılar için coğrafi konumu itibarıyla önemli olan Kıbrıs 'ın alınması zorunlu idi.

Kıbrıs'ın fethinin nedenleri:

- Kıbrıs'ta üstlenen korsanların Osmanlı ticaret gemilerine saldırması.
- Kıbrıs'ın Osmanlı egemenliğindeki Anadolu, Mısır ve Suriye sahillerine yakın olmasından dolayı Venediklilerin bu bölgeyi tehdit altında tutması.
- Kıbrıs'ın Venediklilerde bulunmasının Osmanlıların Akdeniz egemenliğinin ve Akdeniz ticaretini tehlikeye düşürmesi.

İnebahtı Deniz Savaşı: (1571)

Kıbrıs'ın kuşatılması sırasında Venedikliler Avrupa devletlerinden yardım istemişlerdi. Papanın da kışkırtması ile bir haçlı donanması hazırlanmıştı. Ve bu donanma Osmanlı donanmasını İnebahtı da büyük bir yenilgiye uğrattı.

Osmanlı devleti 6 ay içerisinde daha güçlü bir donanma hazırladı. Ve Osmanlı devletinin üstünlüğü Akdeniz'de devam etti.

Fas'ın Osmanlı himayesine girmesi: (1577)

Portekiz Kuzey Afrika'daki Fas Sultanlığı'nın karışıklıklarından yararlanıp Fas'ın iç işlerine karışmaya başlamıştı. Fas halkının yardım isteği üzerine Fas'a giden Osmanlılar Portekizlileri yendi. Fas Osmanlı himayesine girdi.

Sokullu Mehmet paşa:

“ Biz Kıbrıs'ı almakla sizin kolunuzu kestik, siz de donanmamızı yenmekle bizim sakalımızı tıraş etmiş oldunuz. Kesilen kolun yerine başkası gelmez; fakat tıraş edilen sakal daha gür olarak çıkar.”
Demmiştir.

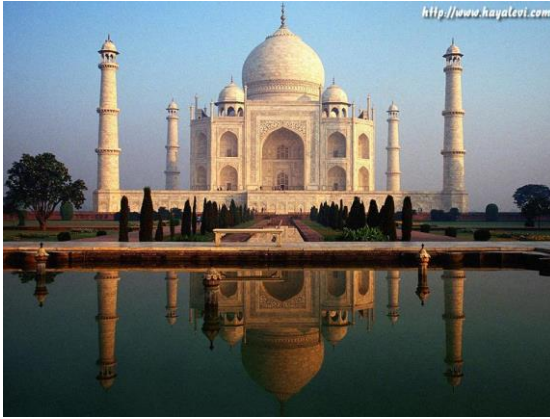
Tunusun alınması: (1574)

Bir kuzey Afrika ülkesi olan Tunus, İspanyolların elindeydi. Hazırlanan yeni donanma Tunus'a gönderildi. İspanyollar Tunus'tan çıkarıldı ve Tunus fethedildi.

● HİNT DENİZ SEFERLERİ VE SONUÇLARI

Coğrafi keşiflerin yapılmasından sonra Portekiz:

- Hindistan'da sömürgeler elde edip Hint deniz ticaret yolunu denetim altına aldılar.
- Hint okyanusundaki Müslümanların ticaretini engellediler ve Müslüman ticaret gemilerine el koydular.
- Hindistan'daki Müslüman devletlere zorluk çıkarmaya başladılar.

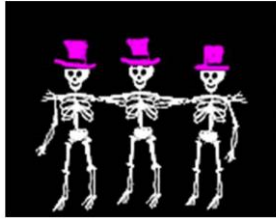

Hindistan'daki Müslüman devletler Kanuni'den yardım istediler. Osmanlı devleti yardım amaçlı 4 sefer düzenledi.

Hint deniz seferleri sonucunda; **Yemen, Aden** gibi bazı kaleler alındı. Ancak Osmanlı denizcilerinin Hint okyanusunun iyi tanımaması sebebiyle istenilen sonuçlar elde edilemedi.

BİR MOLA

SORU 9

Aşağıdakilerden hangisi II. Beyazıt döneminde Venediklilerden alınan yerlerden değildir?

- A) Koron
- B) İnebahtı
- C) Bosna
- D) Modon

SORU 10

Osmanlı devletinin Akdeniz'de üstünlüğünü kabul ettirmesinde aşağıdakilerden hangisi daha etkili olmuştur?

- A) Rodos adasının fethi
- B) Mısır'ın Osmanlı topraklarına katılması
- C) Preveze deniz savaşı
- D) Kıbrıs'ın fethi

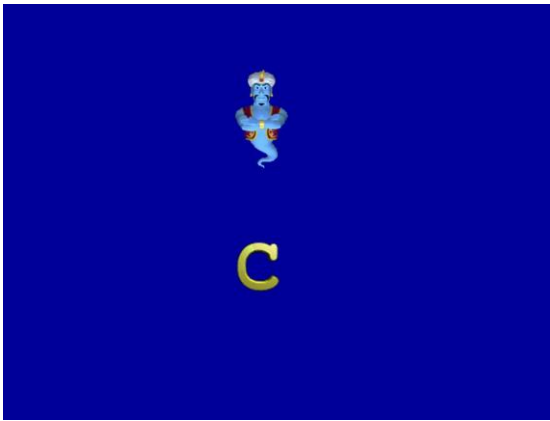

SORU 11

Perveze deniz zaferi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Osmanlılarla haçlı donanması arasında yapılmıştır
- B) Akdeniz'de üstünlük Türklerin eline geçmiştir
- C) Akdeniz limanları ve ticareti önemini kaybetmiştir.
- D) Haçlı donanması ağır bir yenilgiye uğramıştır

OSMANLI DEVLETİNİN DOĞUDAKİ VE GÜNEYDEKİ İLERLEMELERİ

★ Osmanlı – Akkoyunlu ilişkileri

Otlukbeli savaşı: (1473)

Fatih zamanında doğu Anadolu da bulunan Akkoyunlu devleti (Uzun Hasan) Fatih'in Anadolu'daki fetihlerini engellemek istiyordu. Bu amaçla da Karamanoğulları ve Venediklilerle işbirliği içinde bulunmuştu.

Fatih doğu sınırlarının da güvenliğini sağlamak amacı ile sefere çıktı. Akkoyunlu devleti ile Erzincan yakınlarındaki Otlukbeli de savaştı ve Akkoyunlu devleti yenildi.

- Savaş sonunda Akkoyunlu devleti yıkılış sürecine girdi.
- Doğu Anadolu güvenliği sağlandı. Fırat nehrine kadar olan yerler Osmanlı denetimine girdi.

★ Osmanlı - İran ilişkileri

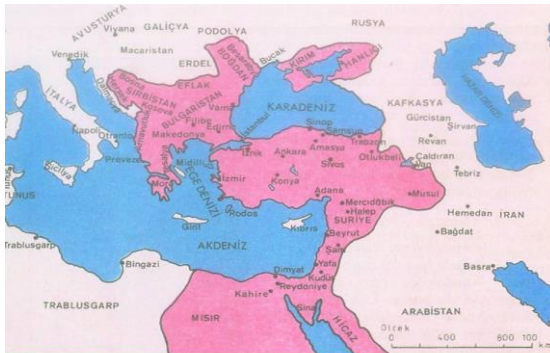
Osmanlı İran ilişkileri II. Beyazıt zamanında bozulmaya başlamıştı. Ancak Osmanlıların İran üzerine büyük bir sefer düzenlemesi ise Yavuz Sultan Selim döneminde oldu.

Çaldıran Savaşı: (1514)

İran'daki Safevi devletinin başında şah İsmail bulunuyordu. Doğu Anadolu da çeşitli ayaklanmalar çıkartmaya başlamıştı. Yavuz Sultan Selim'de doğuda güvenliği sağlamak için İran üzerine yürüdü. Şah İsmail ve Osmanlı ordusu Van gölü yakınlarındaki çaldıran ovasında karşılaştı. Savaşı Osmanlı devleti kazandı.

Bu zaferden sonra:

- Osmanlı ordusu Tebriz'e girdi.
- Doğu Anadolu da güvenlik sağlanmış oldu.
- Safevi tehlikesi bir süreliğine önlenmiş oldu.

Yavuz Sultan Selim Döneminde Osmanlı Devleti

Kanuni devri İran seferleri:

Kanuni daha çok batıya sefer yaptığından dolayı İran ile iyi geçinmeye çalıştı. İran Osmanlıların batıya yaptığı seferleri fırsat bilerek çeşitli karışıklıklar çıkardılar. Avusturya ve Venedikliler ile anlaşmalar imzaladılar. Bu durum üzerine Kanuni bir ordu gönderdi ve Bağdat'ı ele geçirdi.

Kanuni iki sefer daha yaptı ve Erivan, Karabağ ve Nahçıvan'ı aldı. İran şahının isteği üzerine barış yapıldı.

Amasya antlaşmasına göre: (1555)

- Doğu Anadolu, Irak ve Tebriz Osmanlılara kaldı.
- Amasya antlaşması Osmanlı ve İran arasındaki yapılan ilk barış antlaşmasıdır.

Kanuni döneminde yapılan Amasya antlaşması 1577 de bozuldu. III.murat İran'a savaş açtı. Osmanlı orduları tüm Kafkasya'yı alarak Hazar denizine ulaştılar.

İran'ın isteği üzerine Ferhat paşa (İstanbul) antlaşması yapıldı.

Ferhat Paşa Antlaşmasına göre:

- Azerbaycan'ın bir bölümü ile güney Kafkasya, Osmanlılarda kaldı.
- Böylece Osmanlı devleti doğuda en geniş sınırlarına ulaşmış oldu.

Kanuni Sultan Süleyman Döneminde Osmanlı Devleti

★ Osmanlı - Memlük ilişkileri

Osmanlılarla Memlüklerin arası iyi değildi. Dulkadiroğullarının Osmanlılara bağlanması, Aradaki düşmanlığı daha da artırdı. Abbasi Halifesinin Mısır'da bulunması, Müslümanlarca kutsal sayılan yerlerin Mısır'da bulunması (Mekke, Medine Mısır'a bağlıydı.) ve Mısır'ın çok zengin bir ülke olmasından dolayı mısıra sefer düzenlendi.

Mercidabık savaşı: (1516)

Yavuz Sultan Selim Suriye üzerine yürüdü. Ve iki ordu Mercidabık denilen yerde karşılaştı. Memlük ordusu bozguna uğratıldı. Bütün Suriye Osmanlı topraklarına katıldı.

Mısır'dan Görüntüler

Reydaniye(Ridaniye) savaşı: (1517)

Yavuz Mercidabik savaşındn sonra ordusunu tekrar düzenleyip Mısır'a sefere çıktı. Memlûklüer iyi bir savunma hattı oluşturduıarsa da Yavuz'un mükemmel taktiği ile savaşı Osmanlı devleti kazandı.

Savaşın sonuçları:

- Mısır Osmanlı topraklarına katıldı
- Hicaz emiri, kutsal emanetleri, Mekke ve Medine'nin anahtarını Yavuz'a gönderdi
- Mısırın fethiyle önemli ticaret yolları da Osmanlı devletinin eline geçti.
- Elde edilen gelir kaynakları ile de Osmanlı devleti zenginleşti.

BİR MOLA

SORU 12

Sonuç itibarıyla yükselme döneminde Osmanlı devleti'ne **en çok** toprak kazandıran sefer aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mısır seferi
- B) İran seferi
- C) Alman seferi
- D) Zigetvar seferi

Bildiniz !

A

SORU 13

Aşağıdaki Osmanlı hükümdarlarından hangisi sadece doğu yönünde sefer yapmıştır?

- A) Kanuni Sultan Süleyman
- B) Yavuz Sultan Selim
- C) Fatih Sultan Mehmet
- D) II. Beyazıt

B

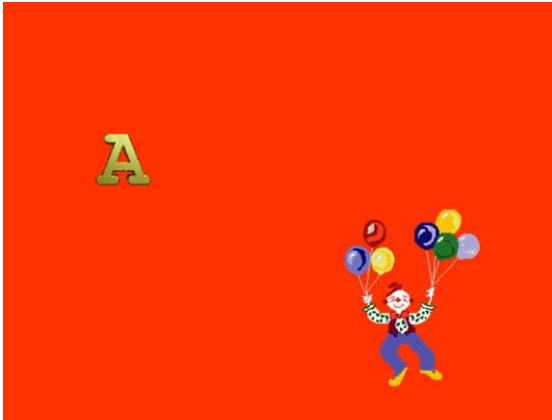

SORU 14

Osmanlı devletinin iki önemli ticaret yolu olan ipek ve baharat yolunu eline geçirmesi aşağıdaki padişahlardan hangileri zamanında olmuştur?

- A) Fatih – Yavuz
- B) Fatih-Kanuni
- C) Yavuz -Kanuni
- D) Kanuni – II. Selim

EK – 4 VALİLİK İZNI

T.C.
AFYON VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.03.00.05/
KONU : Hikmet TUTASALGIR

29802 23.11.2004

VALİLİK MAKAMINA
AFYON

İLGİ: Afyon Kocatepe Üniversitesinin 18.11.2004 tarih ve 2039 sayılı yazısı

İlimiz Kocatepe Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Hikmet TUTASALGIR' ın "Power Point Sunu Programlarıyla hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Materyalinin Öğrenci Tutum ve Performanslarına Etkisi" konulu tez hazırlama isteği ilgi yazı ile bildirilmektedir.

Konu ile ilgili adı geçen öğrencinin ilimiz merkezinde bulunan ilköğretim okullarında çalışma yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Necdet ÖZSOY
İl Milli Eğitim Müdür V.

O L U R

23/11/2004

İsmet AKYOL
Vali a
Yardımcısı

EGİTİME
%100
DESTEK

DANISMA
444 0 632
H A T T I

İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Yazılarınıza verecek cevaplarda yazımızın ilgisinin mutlaka belirtilmesi
Tel : 0 272 213 76 04 / 123 - 107
Fax : 0 272 213 76 05

Eğitim Öğretim Hizmetleri Şubesi
E-posta : afyonmem@meb.gov.tr
int. adresi : <http://afyon.meb.gov.tr>